

II-Bd13762

01

Sławomir Mrożek

TANGO (1964)

Hra o třech dějstvích
Přeložila Helena Stachová

© Helena Stachová 1989

c/o DILIA Praha

KJM Brno

100000 276775

O s o b y

Evžerie, babička

Strýc Evžen, její bratr

Stomil, otec

Eleonora, matka

Artur, jejich syn

Ála, jeho sestřenice

Eda

P R V N Í D Ě J S T V Í

(Scéna představuje veliký pokoj s vysokým stropem. Pravou stěnu není vidět /všechna označení "vpravo", "vlevo" se rozumí od hlediště/. Prostor vpravo uťat rámcem jeviště, jako by pokoj šel ještě dál. Levá stěna nedosahuje až k rampě, lomí se několik kroků před ní na předscéně doleva, v pravém úhlu, a běží dál vlevo, rovnoběžně s rampou. V téže rovině, proti hledišti, mezi rohem a levou kulisou, jsou dveře do vedlejšího pokoje. Je to jakási chodba, mizící v levé kulise, vedoucí od ní k hlavnímu pokoji. V protější stěně, prostřední, dvojí dveře, na pravém a levém okraji. Všechny dveře jsou stejné, vysoké, tmavé, dvoukřídlové, ozdobné, ve stylu starých solidních bytů. Mezi oběma dveřmi v prostřední stěně výklenek zacloněný závěsem. V místnosti jsou především tyto kusy nábytku: stůl pro osm osob s kompletním počtem židlí. Lenošky. Veliké nástěnné zrcadlo na levé stěně. Pohovka. Malé stolečky. Nábytek je rozestavený nesymetricky, jakoby těsně před stěhováním nebo po něm. Nepořádek. Kromě toho je celá scéna přecpána drapériemi: zpola leží, zpola visí, jsou zpola svinuté, působí dojem, že pokoj je flekatý, rozmazaný, o neurčitých obrysech. Na jednom místě na podlaze tvoří jakýsi pahorek, pelech. Staromódní černý dětský kočárek na vysokých tenkých kolech, zaprášené svestební šaty, buřinka. Sametový ubrus, shrnutý do poloviny stolu, u holé desky sedí tři osoby. Osoba prozatím zvaná babička, stará, ale čiperná a pohyblivá, jenom občas trpí stařeckými závratěmi. Má na sobě šaty s vlečkou táhnoucí se po zemi, velice křiklavé, s obrovskými květy. Na hlavě džokejku, na nohou kecky, je krátkozraká. Starý pán, bílé vlasy, noblesní chování, v brýlích

s tenkými zlatými obroučkami, ale nedbale oblečený, zaprášený a nesmělý. Má na sobě žaket se šosy, vysoký, tuhý límec, bílý, ale špinavý, širokou kravatu - plastrón, v ní jehlici s perlou, a bermudy barvy khaki, dlouhé ke kolenům. Skotské podkolenky, popraskané lakýrky, holá kolena. Třetí osoba, muž, je člověk velice podezřelý. Má na sobě ošklivě kostkovanou košili, příliš hluboko rozepnutou, volně visící přes kalhoty, rukávy vyhrnuté. Kalhoty světle šedivé, široké, špinavé a zmačkané, boty křiklavě žluté a ponožky přehnaně strakaté. Každou chvíli se škrábe na tlustém stehně. Dlouhé mastné vlasy si rád přičesává hřebínkem, který vytahuje ze zadní kapsy kalhot. Malý čtvercový knírek. Neoholený. Na ruce hodinky se "zlatým" náramkem. Všichni tři vášnivě hrají karty. Na zbývající části stolu, pokryté ubrusem, stojí talíře, šálky, karafy, umělé květiny, zbytky jídla, ale také několik předmětů, které nemají logickou souvislost, jako velké prázdná klec na ptáky, bez dna, jeden dámský střevíc, rajtky. Ten stůl - ještě ví než celý byt - působí dojmem omylu, náhodnosti, nepořádnosti. Každý talíř, každý předmět pochází z jiného servisu, z jiné doby a z jiného slohu. Zprava přijde mladý muž, nanejvýš pětadvacetiletý, normálně vyvinutý, hezkých pravidelných rysů. Ve standardních tmavých šatech, které mu dobře a efektně padnou, v bílé košili s kravatou. Čistý a nažehlený. Nese pod paží několik knih a skript, protože se vrací z univerzitních přednášek. Zůstane stát a pozoruje výjev. Ostatní ho nevidí, jsou zcela soustředění na hru. Stůl stojí spíš vlevo, tedy dost daleko ode dveří po pravé straně. Osoba prozatím zvaná babička sedí k němu zády, bokem k hledišti, naproti ní starý pán, třetí muž sedí v čele stolu, zády k hledišti, bokem k vcházejícímu mladému muži)

Osoba prozatím zvaná babička
(hodí s přehnaným rozmachem kartu na stůl)
Čtyři pičky od babičky!

Partner s knírkem
(hodí kartu) Jedem s medem! (Napije se piva
z láhve, které stojí u nohy jeho židle)

Starý pán (si nespěle odkašle, řekne se zřejmou
námahou) Prosím. Totiž chtěl jsem říct,
bim ho! (Hodí kartu)

Osoba prozatím zvaná babička
(po chvíli nepokojného čekání) Bim ho,
Evžene?

Starý pán čili Evžen
(bezradně koktá) Bim ho... bim ho...

Partner s knírkem
Starej pán zas není ve formě. (Napije se
piva)

Osoba prozatím zvaná babička
Evžene, když s námi chceš hrát, tak bys
měl vědět, jak se chovat. Bim koho, ptám se?

Evžen No... prostě bim ho.

Osoba prozatím zvaná babička
Bože, už se zase červená!

Evžen Tak třeba bim ho, zlýho?

Osoba prozatím zvaná babička
Nesmysl. Napovězte mu, pane Edo.

Partner s knírkem čili Edo
Moc rád. Ale na "bim ho" se nic nerýmuje..
Já bych řekl: "Já ho tuk a von mi puk."

Evžen Výborně! Ale s dovolením, co to znamená?
Kdo puk?

Edo To se jen tak říká.

Osoba prozatím zvaná babička
Neohrnuj nos. Edáček ví, co dělá.

Evžen (hodí ještě jednou stejnou kartu) "Já ho ťuk
a von mi puk."

Osoba prozatím zvaná babička
No vidíš, když chceš, tak to jde.

Eda Starej pán je hrozně stydlavej.

Osoba prozatím zvaná babička
Děkuju vám, Edáčku. Nevím, co bychom si bez
vás počali.

Eda Ale to je maličkost. (Všimne si mladého muže
a rychle schová láhev pod stůl) Tak já už
puďu.

Osoba prozatím zvaná babička
Co? Cože? Co vás to napadá? Teď, když máme
rozehranou partii?

Mladý muž Dobrý den.

Osoba prozatím zvaná babička
(se otočí, rozmrzele) To jsi ty?

Mladý muž Ano, já. Co se tu děje?

Osoba prozatím zvaná babička
Jak to, co se tu děje? Hrajeme karty.

Mladý muž To vidím. Ale s kým?

Osoba prozatím zvaná babička
Jak to s kým? Ty nepoznáváš strýčka Evžena?

Mladý muž Neptám se na strýčka Evžena. Strýčkovi to
spočítám později. Kdo je tohleto individuum?
(Ukáže na Edu)

Eda (vstane) No, tak abych šel. Rukulíbám,
milostpaní.

Osoba prozatím zvaná babička
Nechoď, Edáčku!

Mladý muž Ven!

Eda (babičce, vyčítavě) Já vám říkal, milostpaní,
že už bysme toho měli dneska nechat!

Evžen (ukáže na babičku) To všechno kvůli ní! Já nechtěl!

Mladý muž (jde kupředu) Ven, povídám!

Bá Hergot, dyť už du.

(Jde směrem ke vstupním dveřím, tedy proti mladému muži. Zastaví se vedle něho, vytáhne mu zpodpaží jednu z knih, otevře ji)

Mladý muž (běží ke stolu) A tolikrát jsem vás prosil, abyste to už nedělali!

(Oběhne stůl, honí babičku, která před ním prchá)

Osoba prozatím zvaná babička
Ne, ne.

Mladý muž Právě že jo! A hned!

Bá (si prohlíží knihu) Zajímavý...

Osoba prozatím zvaná babička
Co ode mě chceš?

Mladý muž (ji honí) Ty dobře víš, co od tebe chci.

Evžen Arturku, měj trochu slitování s vlastní babičkou!

Mladý muž Ty máš taky řeči, strýčku?

Evžen Já nemám řeči, já jen povídám, že i když se Evženie trochu zapoměla...

Mladý muž čili Artur
Tek já ti to připomenu. A tobě to taky připomenu! Slitování! Máte vy slitování se mnou? Chápe ona mě? A tebe bych měl taky potrestat, strýčku! Proč nepracuješ? Proč nepíšeš paměti?

Evžen Psal jsem trochu dnes ráno, ale potom za mnou přišli do pokoje.

Osoba prozatím zvaná babička čili Evženie
Evžene, ty zrádce!

Evžen (hystericky) Dejte mi všichni svatý pokoj!

Artur Nedá se nic dělat, budeš potrestaný, strýčku.

(Nasadí Evženovi na hlavu ptačí
klec bez dna)

A seď, dokud tě nepustím!

Evženie Dobře mu tak.

Artur Tobě to taky neprojde jen tak, babi.

(Odhrne závěs před výklenkem,
objeví se katafalk pokrytý za-
šlým černým sukrem a hromnice)

Na katafalk!

Eda (listuje v knize s rostoucím zájmem) Prima.
(Posadí se stranou)

Evženie Už zas? Já nechci!

Artur Ani slovo!

(Evženie pokorně přistoupí ke
katafalku. Evžen jí úslužně
podá ruku)

Evženie (ledově) Děkuju ti, Jidáší!

Evžen Stejně ti nešla karta.

Evženie Šašek jeden!

Artur To tě odnaučí té hrozně lehkomyšlnosti.
(Začne se plácet po kapsách) Má někdo
sirky?

Evženie (si lehá na katafalk) Arture, prosím tě,
svíčky ne!

Artur Ticho, nebo tě potrestám.

(Eda vytáhne krabičku zápalek,
aniž odtrhne pohled od knihy)

Eda Já.

(Artur od něho vezme zápalky
a zapálí hromnice. Evžen přinese
ze stolu umělé květiny a postaví
je vedle Evženie, ustoupí o ně-
kolik kroků, aby se podíval na
efekt, pak je poopraví. Eda se
pochechtává)

Senzační!

Evženie (zvedne hlavu) Co si to tam prohlíží?

Artur Ležíš!

Evžen (přistoupí k Edovi a dívá se mu přes rameno)
Učebnice anatomie. Pro lékařskou fakultu.

Evženie To je tak akorát pro něho.

Eda Vy studujete medicínu, Arturku?

Evžen On studuje tři fakulty najednou. I filozofii.

Eda Na filozofii mají taky takovýchle knížky?

Evžen Ale kdepak! Filozofie není ilustrovaná.

Eda Škoda. Rád si prohlížím vobrázky.

Evženie (se nadzvedne) Ukaž!

Artur Ležíš!

Evženie Když si pomyslím, že jsi z nás nejmladší...
Co nejdeš do kláštera?

Artur Proč ty mě nechceš pochopit, babičko?

Evžen Ano, ano, taky si kladu tu otázku. Proč ty ho
nechceš pochopit, Evženie?

Artur Nemůžu v takovémhle světě žít!

(Dveřmi v protější stěně vlevo
vejde Eleonora, žena v apogeu
středního věku, oblečená à la
pierrot)

- Eleonora V jakém světě? Co to tu tropíte?
- Artur Ahoj, mami.
- Eleonora Proč už zas leží babička na katafalku?
- Eríenie Dobře žeš přišla. Sama vidíš, co vyvádí.
- Artur Já že vyvádím? Musel jsem babičku potrestat.
- Eríenie On mě vychovává!
- Artur Babička překračuje meze.
- Eleonora Jaké meze?
- Artur Ona dobře ví, jaké.
- Eleonora Ale proč hned na katafalk?
- Artur Ať myslí na věčnost. Ať si poleží, ať se vzpa-
matuje.
- Eleonora (zpozoruje Edu) Á, Eda!
- Eda Ahoj.
- Artur Jak to, vy se znáte?
- Eríen (pro sebe) Teď to začne.
- Eleonora Edu zná kdekdo. Co je na tom divného?
- Artur Já se zblázním! Přijdu domů, najdu tady nějaká
podezřelá individua, morální bahno, chaos,
dvojznačné vztahy, a nakonec se ukáže, že
i ty, mami... Nene, kde se to jen bere, kam
to všechno vede...
- Eleonora Nemáš hlad?
- Artur Nechci jíst, chci ovládnout situaci!
- Eleonora Já se tu a tam s Edou vyspím. Viď, Edo?

(roztržitě) Co? Aha, jo, jo. (Rozloží obrazovou přílohu) No prosím, všechno v barvách.

Cože? Cos to říkala, mami?

Hned ti přinesu něco k jídlu.

(Odejde dveřmi naproti vlevo.
Artur bezmyšlenkovitě usedne)

(pro sebe) Řekla to trochu drasticky, to je pravda. (Arturovi) Můžu si to už sundat? (Pauza) Arture! (Pauza) Artura, ptám se, jestli už si to můžu sundat z hlavy.

Ale jen si to sundej. (Pro sebe) Teď už je ~~ats~~ ^{stejně} všechno jedno.

(si osvobozuje hlavu z klece) Děkuju. (Useadne vedle Artura) Cože jsi tak posmutněl, Arturku?

To je ale tvrdé!

Chápu, že to, co řekla maminka, na tebe silně zapůsobilo. Já ti rozumím, nejsem dnešní... Eda není tak špatný. Má dobré srdce, i když nevypadá zrovna inteligentně. (Tišeji) Mezi námi - je to debil... (Hlasitěji) To víš, můj milý, musíme brát život takový, jaký je... (Tišeji) Nebo taky ne. (Hlasitěji) Tak hlavu vzhůru, Arturku. Eda má taky své přednosti, ostatně, můj Bože... Maminka už není to, co bejvala. (Tišeji) Měls vidět, jak vypadala dřív, když byla mladá, než ses narodil, přirozeně, ještě než se objevil Stomil... (Zamyslí se, potom si přitáhne židli blíž k Arturovi, říká tiše) Co chceš s Edou dělat? Řeknu ti to na rovinu: je to odporný chlap. Má špínu za nehty a vůbec je to špelek, co? Jsem přesvědčený, že fixluje. Srká při jídle, chová se tu jako doma. Nebýt Evži, ani bych mu ruku nepodal. Víš, co udělal včera? Přijdu k Evže a povídám: "Sestřičko, já chápu, že si pan Eda nečistí zuby, ale když už použije mého kartáčku na zuby, tak ať ho aspoň použije k mytí zubů, a ne na čistění bot!" A on na to: "Zuby mám zdravý. Když kousnu, tak ukousnu,

ale boty jsem měl zaprášený." A vyrazil se mnou dveře. Poslyš, já ti nechci nic sugerovat, ale na tvém místě bych mu to spočítal. Co kdybys ho shodil ze schodů, co říkáš?

Artur Ale o to přece nejde!

Evžen Tak bys mu aspoň mohl dát přes hubu, ne?

Artur V tom to přece není.

Evžen Pár přes hubu mu neuškodí. Jestli chceš, tak mu to řeknu, ať se na to připraví.

(Evženie mezitím usedne na katafalku a naslouchá. Evžen si toho povšimne, odsune se od Artura a zvýší hlas)

Pan Eda je prostý a velice slušný člověk. V životě jsem neviděl tak prostého člověka.

Evženie Co je mu?

Evžen Nevím, nereaguje.

Evženie Co mu to tam šeptáš do ucha?

Evžen Nic. Vyprávím mu o životě včel.

Eleonora (vejde s tácem. Na tácu je šálek a sušenky) Snídaně je hotová.

Artur (se probouzí ze zamyšlení, mechanicky) Děkuju, mamí.

(Přiseďne si ke stolu. Eleonora před něj postaví táč, nedbale odsune jiné předměty. Artur míchá lžičkou v šálku, táč stojí nakřívo. Artur vytáhne zpod něho střevíc a zlostně ho hodí do kouta)

Eda Pučte mi to do úterka.

Artur Nemůžu, v pondělí mám zkoušku.

Eda Škoda. Jsou tam moc pěkný věci.

Eleonora Pojď už dolů, mami. Vypadáš jako z Edgara Poa.

Evženie Z čeho?

Eleonora Jako na katafalku. A vůbec staromódně.

Evženie (ukáže na Artura) A co on?

Eleonora Teď jí, nebude se do toho plést.

Evženie Můžu dolů, Arture?

Artur Ale no jo! (Pi je) Je to hořké!

Eleonora Nemáme cukr. Evžen ho snědl.

Evžen Ó pardon, já snědl jenom džem. Cukr snědl Eda.

(Evženie sleze z katafalku)

Eleonora A zhasni svíčky, mami. Musíme šetřit. (Dívá se na póhozené karty) Kdo vyhrává?

Evženie Eda.

Evžen Pan Eda má neuvěřitelné štěstí.

Eleonora Fixluješ, Edo?

Eda Já? No dovo!

Eleonora To se ti divím. Dal jsi mi slovo, že dneska prohraješ. Potřebuju peníze na domácnost.

Eda (rozhodí ruce) Prostě pech!

(Vejde Stožil, Arturův otec,
Eleonořin manžel, v pyžamu.
Zívá a škrábe se. Je vysoký
a silný, s hustou šedivou čup-
řinou, tekzvanou "lví")

Stomil Cítil jsem kafe. (Zpozoruje Edu) Ahoj, Edo.

(Artur odstrčí táč a pozorně
sleduje scénu)

Eleonora Dneska jsi měl spát až do oběda. Odpoledne
bude postel obsazená.

- Stomil Nemůžu, mám dnes nový nápad. Kdo tu pije kafe? Ty, Arture... (Přistoupí ke stolu)
- Artur (s odporem) Zapni se aspoň, tati.
- Stomil Proč?
- Artur Jak to "proč", co má znamenat to "proč"?
- Stomil No právě, proč. Taková prostá otázka, a ty na ni neumíš odpovědět.
- Artur Protože... protože... se to nesluší.
- Stomil (se napije Arturovy kávy) No vidíš, tvoje odpověď nic neznamená, nesnese intelektuální rozbor. Je to typická odpověď, konvenční.
- Artur Copak to nestačí?
- Stomil Mně ne. Jsem člověk, který myslí hlouběji. Jestliže máme diskutovat, musíme sáhnout po imponderabilích.
- Artur Prokristapána, to se nemůžeš nejdřív zapnout a potom diskutovat?
- Stomil To by znamenalo obrátit myšlenkový pochod. Důsledek by se projevil dřív než příčina. Člověk nemá žít bezmyšlenkovitě, výhradně mechanickými reflexy.
- Artur Tak ty se nezapneš, tati?
- Stomil Ne. Stejně by to nešlo, synu, nejsou tam knoflíky.
- (Opět se napije kávy. Postaví šálek zpátky na stůl. Eda stojí nenápadně ze Arturovými zády)
- Artur Ano. To jsem si mohl myslet.
- Stomil Mýlíš se, hmota pochází z ducha, aspoň v tomto případě.

(Eda nenápadně natáhne ruku přes rameno Artura, který je soustředěný na rozhovor, a napije se jeho kávy)

Artur Právě o tom jsem si s tebou chtěl promluvit, tati.

Stomil Až potom, až potom.

(Napije se ze šálku, který Eda mezitím postavil nazpět. Dívá se na katafalk)

Odnese už jednou někdo ten krám?

Eleonora A proč?

Stomil Formálně proti němu nic nemám. Řekl bych dokonce, že obohacuje skutečnost, rozvíjí fantazii. Ale ten výklenek bych potřeboval na své experimenty.

Eleonora Máš dost místa jinde.

Evžen Já bych taky radši, abyste to odnesli. Aspoň by mě Artur nemohl týrat.

Artur (praští pěstí do stolu) No právě! V tomhle domě panuje bezvládní, entropie a anarchie! Kdy umřel dědeček? Před deseti lety. A nikoho od té doby nenapadlo, že by se ten katafalk měl odnést! To je k nevíře! Ještě že jste odnesli aspoň dědečka!

Evžen Dědečka už jsme tu dýl nechat nemohli.

Artur Mně nejde o detaily, ale o zásadu!

Stomil (popíjí kávu, znuděně) Vážně?

Artur (vyskočí a běhá po jevišti) Ale co dědeček! Já se narodil před pětadvaceti lety, a od té doby tu stojí můj dětský kočárek! (Kopne do kočárku) Proč není na půdě? A co je tohleto? Maminčiny svatební šaty. (Vytáhne z hromady haremání zaprášený závoj) Proč nejsou ve skříni? Rajtky strýce Evžena! Proč pořád leží tady, když strýčkův poslední kůň posel před čtyřiceti lety a nezanechal žádného potomka? Takový nepořádek! Nic tady neodpovídá dnešní době! Tady se nedá dýchat, chodit, žít!

(Eda využije zmatku a jedním
douškem vyprázdní šálek)

Eleonora (stranou Edovi) Edáčku, ty tak krásně piješ!

Stomil Poslyš, tradice mě nezajímá a tvoje vzpoura je směšná. Sám vidíš, že těm pomníkům minulosti, těm kulturním vrstvám naší rodiny nepřipisujeme žádnou důležitost. Prostě to tu všechno leží. Žijeme svobodně. (Nahlédne do šálku) Kde je moje kafe?

Artur Ale ne, ty mi vůbec nerozumíš, tati. A to nejde, o to nejde!

Stomil Vyjádři se jasněji, můj milý. (Eleonoře)
Káva už není?

Eleonora Může být, ale až pozítří.

Stomil Proč až pozítří?

Eleonora Sama nevím.

Stomil No tak dobře.

Artur Poslyšte, mně nejde o tu tradici. Tedy už není vůbec žádná tradice, žádný systém, jen pozůstatky, prach! Bezvládné předměty. Všecko jste zničili a pořád ničíte, až jste sami zapomněli, jak to vlastně začalo.

Eleonora To je pravda. Stomile, vzpomínáš si, jak jsme rozbíjeli tradici? Zmocnil ses mě před očima maminky a tatínka na premiéře Tannhäusera v první řadě v přízemí. Na znamení protestu. Byl to hrozný skandál. Kde jsou ty časy, kdy to ještě dělalo nějaký dojem! Ucházel ses tehdy o mou ruku.

Stomil Jenže já mám dojem, že to bylo v Národní galerii na první výstavě modernistů. Měli jsme nadšené recenze.

Eleonora Ne, bylo to v opeře. Na výstavě jsi to buď nebyl ty, nebo jsem to nebyla já. Všecko to máš popletené.

Stasil

To je možné. (Rozohňuje se) Čas vzpoury a skoku do modernosti. Osvobození z pout starého umění a starého života! Člověk sahá po sobě samém, svrhává staré bohy a staví na piedestal sám sebe. Pukají skořápky, povolují okovy. Revoluce a expanze – toť naše heslo! Rozbít staré formy, pryč s konvencí, ať žije dynamika! Žít a vytvářet, překračovat meze! Neustálý pohyb, neustálé úsilí! Rozbít formu, rozbít formu!

Eleonora

Stomile, tys omládl! Já tě nepoznávám!

Stasil

Ano, byli jsme mladí.

Eleonora

Ale co to povídáš, Stomile! Vždyť jsme ani trochu nezestárli, nikdy jsme tamty ideály nezradili! I dnes jdeme vpřed, stále vpřed!

Stasil

(bez nadšení) No jo, máš pravdu.

Eleonora

Copak se poddáváme předsudkům? Konvencím, které svazují lidstvo? Nebojujeme se starými časy? Nejsme svobodní?

Stasil

S jakými starými časy?

Eleonora

No s tamtěmi. Nepamatuješ se? Už jsi zapomněl, o čem jsme mluvili před chvílí? O všech těch zábranách, předsudcích v náboženství, morálce, společnosti, umění? V umění především, Stomile!

Stasil

Ano, ano, jistě. A kdy to bylo?

Eleonora

Moment, moment, já to spočítám, počkej... vzali jsme se v roce devatenáct set; počkej, neruš mě... Artur se narodil v třicátém, ne, počkej... ve čtyřicátém...

Stasil

Ano, ano... (Přistoupí k zrcadlu, přejede si dlaní po tváři)

Eleonora

Neruš mě, všechno se mi to popletlo... (Počítá polohlasně v naprostém soustředění) ... Tisíc devět set čtrnáct... Tisíc devět set osmnáct... Tisíc devět set dvacet dva...

Stomil (před zrcadlem) Jsme mladí, jsme pořád mladí...

Artur Máš pravdu, tati.

Stomil Jakou pravdu?

Artur Tento všecko už neexistuje.

(Eleonora chodí po scéně, nemůže se dopočítat. Stále počítá)

Stomil Co?

Artur Ta pouta, okovy, skořápky a tam dále. To už bohužel neexistuje.

Stomil Bohužel? Nevíš, co mluvíš! Kdybys žil v té době, tak bys pochopil, co jsme pro tebe udělali. Nemáš ponětí, jak tehdy život vypadal! Nedovedeš si představit, co odvahy musel člověk mít, když si chtěl zatančit tango! Víš, že padlých žen bylo jen docela málo? Že lidé hořovali pro naturalistické malířství? Pro měštácké divadlo? Měštácké divadlo! Fuj! A při jídle nesměl mít člověk lokty na stole! Pamatuju se na manifestace mládeže. Teprve v roce tisíc devět set a něco začali ti nejdovádčivější, neuvolňovat místo v tramvaji starým lidem. My jsme si ta práva tvrdě vybojovali, a jestli si dnes smíš dělat s babičkou co chceš, můžeš za to poděkovat nám. Ty vůbec nemáš ponětí, za co všecko nám vděčíš. A když si pomyslím, že jsme bojovali, abychom pro tebe stvořili tu svobodnou budoucnost, kterou ty teď pohrdáš!

Artur A co jste stvořili? Ten bordel, kde nic nefunguje, protože se všecko smí, kde neexistují žádné zásady a žádné přestupky?

Stomil Existuje jen jedna zásada: neostýchat se a dělat, nač má člověk chuť. Každý má právo na své štěstí.

Eleonora Už to mám, Stomile, už to mám! Už jsem to vypočítala. Bylo to v roce tisíc devět set dvacet osm!

- Stomil A co?
- Elisavira (se zarazí) To už jsem zapomněla.
- Artur Otrávilí jste tou vaší svobodou generace minulé i budoucí. Podívejte se na babičku. Má to v hlavě všechno popletené.
- Estenie Já tušila, že se zas pustí do mě!
- Stomil Maminka je úplně v pořádku. Co pořád máš?
- Artur No bodejť. Vám přirozeně ta její stařecká zhýralost nevaří. Kdysi to byla ctihodná, důstojná babička. A dnes? Dnes hraje s Edou poker!
- Ete Pardon. Někdy taky hrajeme bridž.
- Artur S tebou nemluví, ty plebejče.
- Stomil Každý člověk má právo si vybrat, co a s kým. Staří lidé taky!
- Artur To není žádné právo. To je morální příkaz k nemorálnosti.
- Stomil Skutečně se ti divím, že máš tak zastaralé názory. My v tvém věku jsme konformismus považovali za hanbu. Vzpouř! Jedině vzpouř pro nás měla cenu!
- Artur Jakou?
- Stomil Dynamickou čili vždycky pozitivní, i když negativně. Myslíš snad, že jsme byli jen slepí anarchisté? Byli jsme zosobněný pochod k budoucnosti, pohyb, dějinný vývoj vpřed! Vzpouř je pokrok v potenciální fázi. Máme své historické zásluhy. Vzpouř je skála, na které pokrok staví svůj chrám. Čím větší vzpouř, tím větší je ten chrám. A můžeš mi věřit, že my jsme připravili hodný kus půdy.
- Artur Tak proč to nedorozumění? Když jsi taky pro konstruktivnost, tati? Nebylo by lepší táhnout za jeden provaz?

- Stomil Ale kdepak. Radši si to vysvětlíme hned. Já jsem jen objektivně vylíčil naši úlohu v dějinách, bez ohledu na naše záměry. My jsme šli vždycky vlastní cestou. Razíme cestu budoucnosti n gací všeho, co bylo.
- Artur Jaké budoucnosti?
- Stomil To už nezáleží na mně. Já se zabývám jen bořením forem.
- Artur Tak to jsme tedy nepřátelé.
- Stomil Nač taková slova? Stačí, když se přestaneš starat o zásady!
- Eleonora Já se taky divím, proč zrovna ty, nejmladší, musíš mít stůj co stůj nějaké zásady. Odjakživa tomu bývalo obráceně.
- Artur Protože vstupuju do života. Do jakého života mám vstoupit? Musím ho nejdřív stvořit, abych měl do čeho vstoupit.
- Stomil Ty nechceš být moderní? Ty, v tvém věku?
- Artur Modernost, modernost! I babička už zestárla ve světě, který vypadl z normy. Zestárla v té vaší modernosti! Vy všichni stárnete v modernosti!
- Evžen Ale přece jen... dovoluju si poznamenat... co všechny ty vymoženosti... například právo nosit krátké kalhoty... krásně luftujou...
- Artur Ty radši mlč, strýčku. Copak nevidíš, že už nic není možné prostě proto, že je možné všechno? Kdybys aspoň vybočoval z konvence s těmi svými kalhotami, strýčku! Ale ani to ne, konvence už rozbili před tebou. Ty za to nemůžeš, přišel jsi k hotovému. Všecko visí v prázdnotě.
- Stomil Co vlastně chceš, tradice?
- Artur Řád světa!
- Stomil A nic víc?
- Artur A právo na vzpouru.

Stomil No prosím! Vždyť ti pořád říkám, aby ses bouřil!

Artur Copak nechápeš, tati, že jste mi vzali poslední šanci? Tak dlouho jste byli antikonformisty, až padly poslední normy, proti kterým se člověk mohl bouřit. Mně už jste nenechali nic, nic! Žádné normy - to je ta vaše norma! A tak se můžu bouřit jen proti vám, proti vaší zhýralosti.

Stomil Ale prosím, bráním ti snad?

Evžen Jen do toho, Arturku, jen jím ukaž!

Eleonora Třeba se konečně uklidníš. Jsi v poslední době tak nervózní...

(Evženie dává znamení Edovi.
Setkají se za Arturovými zády
a začnou míchat karty)

Artur (s rezignací) To nejde.

Eleonora Ale proč?

Evžen Vždyť my všichni chceme, aby ses bouřil!

Artur Proti vám? A kdo jste vy? Beztvará hmota, amorfni žvenec, zatomizovaný svět, dav bez formy a páteře! Váš svět už se nedá ani vyhodit do povětří! Rozpadl se sám.

Stomil Znamená to, že už nejsme k ničemu?

Artur K ničemu.

Eleonora Ale co kdybys to zkusil?

Artur Není co zkoušet, bylo by to beznadějně. Jste děsivě tolerantní.

Stomil Hm, to je skutečně mrzuté. Nerad bych, aby ses cítil opuštěný.

Eleonora (si stoupne za Artura a hladí ho po hlavě)
Chudák Arturek! Nemysli si, že mateřské srdce je z kamene.

- Edoň Mámě tě všichni rádi, Arturku, a chtěli bychom pro tebe něco udělat.
- Evženie (Edovi) Pas!
- Artur Nic se nedá dělat. Ženete mě do antikonformismu, jenže ten se hned promění v konformismus. Nemůžu přece být pořád konformista! Mám už své léta. Kamarádi se mi smějou.
- Stomil A umění, Arture? A umění?
- Eleonora Zrovna jsem to chtěla říct!
- Artur Jaké umění?
- Stomil Umění vůbec. Zasvětil jsem celý svůj život umění. Umění je věčná vzpoura. Nechtěl bys to zkusit?
- Eda Hoď tam něco, Valentýne!
- Evženie Ať se práší za kočárem!
- Artur Neotravuj, tati. Já chci být doktor.
- Eleonora Taková ostuda v rodině! A já snila o tom, že to bude umělec! Ještě když jsem ho nosila pod srdcem, běhala jsem po lese nahá a zpívala jsem Bacha. A nebylo to nic platné.
- Artur Patrně jsi zpívala falešně, mami.
- Stomil Radím ti, abys neztrácel naději. Nedoceňuješ umění. Mě zrovna napadl nový experiment, hned ho uvidíš.
- Eleonora (tleská) Evženie, Edo! Stomil vymyslel něco nového.
- Evženie Už zase?
- Stomil Ano. Napadlo mě to dnes ráno. Něco úplně originálního.
- Eleonora Stomil nám to hned předvede, viď, Stomile?
- Stomil Ale prosím!

Eda Ježíšikriste!

Eleonora Evžene, odsuň stůl, udělej místo.

(Evžen začne přesouvat stůl, skřípění a lomoz. Evženie a Eda sbírají karty a stěhují se stranou. V kupě látek, připomínající nízký gauč s rozházenými peřinami, se začne něco hýbat. Objeví se hlava sestřenice Ály)

Ála (hezká osmnáctiletá dívka, rovné dlouhé vlasy, mrká, zívá) Kde to jsem? Nejdřív tu někdo křičel a teď tu začíná stěhování... Kolik je hodin?

Artur Álo!

Eleonora Zapomněla jsem vám říct, že od šesti ráno je u nás Ála.

Stavil To je výborné. Álo, zvu tě na představení. (Evženovi) To stačí, teď katafalk.

Artur Proč jste mi nic neřekli? Kdybych to byl věděl, postaral bych se, aby tu bylo ticho.

(Vidí, že se Eda se zájmem blíží k Ále)

Edo, ke zdi!

(Eda se poslušně otočí a stoupne si čelem ke zdi)

Spala jsi dobře?

Ála Ale jo.

Artur Zůstaneš u nás dlouho?

Ála Nevím. Řekla jsem mamince, že už se možná nevrátím!

Artur A co ona?

Ála Nic. Nebyla doma.

Artur Tak jak jsi jí to mohla říct?

Ála Asi jsem jí to neřekla. Nepamatuju se.

Artur Zapomnělas?

Ála To už je dávno.

Artur Chceš snídani? Je pravda, kafe už není.
Dovolíš, abych si sedl k tobě?

Ála Ale prosím.

(Artur si přisune židli vedle gauče)

Artur Jsi hezká.

(Ála se směje velice hlasitě)

Čemu se směješ?

Ála (se přestane najednou smát, zamračeně)
Já? To se ti něco zdálo.

Artur Vždyť ses přece smála!

Ála Nehádej se!

Artur Často jsem na tebe myslel.

Ála (křikne vulgárně) Dál!

Artur Často jsem si představoval, že tě potkám.

Ála Dál!

Artur Že si sedneme vedle sebe...

Ála Dál!

Artur ... že si popovídáme...

Ála (se rozpaluje jako na boxerském zápase) Dál!

Artur ... o všelijakých věcech...

Ála Dál!

Artur (pozvedne hlas) ... o všelijakých věcech!

Ála Dál, dál!

(Artur po ní vší silou hodí knihami, kterou Eda nechal ležet. Ála uhne, schová se pod příkrývkou)

Artur Vylez!

Eda (vystřečí hlavu) Co je? (Artur mlčí)...
Tak co po mně házíš?

(Artur mlčí)

... Co vlastně chceš?

Artur Na to se mě ptají všichni.

Eda Dobře. Nemusím to vědět!

Stomil Račte na místa, račte na místa!

(Scéna už je připravena pro Stomilův "experiment". Stůl je odsunut stranou. Poblíž předscény čtyři židle v řadě, opěradly k hledišti. Zleva doprava na ně usednou Evženie, Eleonora, Evžen, Eda vezme láhev s nedopitým pivem a úkradkem, po špičkách, se pokouší vyklouznout ze kulisy. Všimne si toho Evžen a ukáže na Edu)

Eleonora Kampak, Edo!

Eda Já jenom na chvílku...

Eleonora Okamžitě pojdě zpátky!

(Eda se rezignovaně vrátí a usedne na židli na pravém okraji, vedle Evžena, kterému pořádně šlápne na nohu. Stomil jde do pokoje - dveře v levé kulise, na chodbě)

Artur, Álo, co tam děláte? Pojděte sem!

Ála Co to bude?

Divadelní experiment. To je tátova mánie.
(Podá Ále ruku)

(Ála vyskočí z pelechu v dlouhé
noční košili, neprůsvitné -
to je poznámka pro režiséry s
příliš jednoduchými asociacemi -
se spoustou sémků a volánů,
vypadá to spíš jako róba než jako
noční košile. Stojí vedle židlí
z pravé strany. Eda natáhne ruku
a obejmě Álu v pase, aniž vstane.
Artur si s ní vymění místo)

Stomil

(který se mezitím vrátil s dost velikou škatulí
a zalezl za katafalk, čouhá mu odtamtud hlava)
Dámy a pánové, račte se soustředit. Hle hrdino-
vé dramatu! (Pateticky jako ředitel cirkusu
když ohlašuje další číslo programu) Adam a Eva
v ráji!

(Nad katafalkem, který slouží ja-
ko podium, se objeví dvě postavy -
maňásky, kterými Stomil pohybuje
jako rukavicemi. Adam a Eva
s jablkem v ruce)

Evien

To už tu bylo!

Stomil

(se zarazí) Kdy?

Evien

Na začátku světa.

Stomil

To nevádí! To byla stará verze. Vypracoval
jsem novou.

Eda

A kde je had?

Eleanor

(ho šeptem uklidňuje) Ticho...

Stomil

Hada si domyslíme. Všichni ten příběh známe.
Pozor, začínáme! (Hlubokým hlasem)
Jsem tedy v ráji, já jsem Adam. Tak.
To možností mi dává víc než dosti.
Už začalo to - tím, že z mojí kosti
povstala Eva. A co z ní? To rád bych věděl.
Osude, na otázku jsi mi odpověděl!

(Diskantem)

Adam byl první, nebyl jím však cele,
dokud mě neměl. Teď se naparuje.
Nechápe, on, jenž plný rozumu je,
že jenom nebýt možno úplně a skvěle.
Když slunce svítne, kam se děje mrak?
Osude...

(Ozve se hrozná rána a současně
zhasne světlo)

Eleonora Stomile, Stomile, co se stalo, žiješ?

Evžen Hasiči, hasiči!

(Artur škrtně zápalkou. Pak se
rozsvítí hromnice. Objeví se
Stomil s revolverem. Bezpodmí-
nečně to musí být velký bubín-
kový revolver)

Stomil Tak co? Povedlo se to?

Eleonora Tys nás vyděsil, Stomile!

Stomil Experiment musí člověkem otrást. To je moje
hlavní zásada.

Evžen Pokud ti šlo jen o tohle, tak to se ti
povedlo prvotřídně. Srdce mi buší jako
kladivo.

Eleonora Jak jsi to udělal, Stomile?

Stomil Nechal jsem vybuchnout pojistky a současně
jsem vystřelil.

Eleonora To je úžasné!

Evžen Co je na tom úžasného?

Stomil Ty to nechápeš?

Evžen Ani trochu.

Eleonora Nevšímej si ho, Stomile. Evžen byl vždycky
tupec.

Stomil A ty, Evženie?

Edenie Co?

Stomil (hlasitěji) Ptám se, jestli jsi pochopila ten experiment, mami!

Edenie (ze všech sil) Co?

Eleonora Maminka nám při tom experimentu ohluchla.

Eden To se vůbec nedivím.

Stomil Já ti to vysvětlím: bezprostředním působením vytváříme časovou jednotu akce a percepce. Jasně?

Eden No a?

Stomil Jak to, no a?

Eden Co to má společného s Adamem a Evou?

Eleonora Soustřeď se, Evžene!

Stomil Jde o divadelní fenomén. Dynamika senzuálního faktu. To na tebe nepůsobí?

Eden Po pravdě řečeno - moc ne.

Stomil (hodí revolver na katafalk) Ne, já už nemám sílu!

Eleonora Neňech se otrávit, Stomile. Kdo bude experimentovat, když ne ty?

(Všichni vstanou, odsouvají židle)

Evžen Propadák, pánové.

Eda To já mám radši bi.ják.

Eleonora A co teď?

Artur Ven! Všichni za dveře!

Stomil Co je zase tohle?

Artur Pryč! Ať už vás tu nevidím!

- Stasil Takhle se jedná s vlastním otcem?
- Artur Otcem jsi byl kdysi, ale teď už ne. Jako otce si tě teprve stvořím!
- Stasil Ty? Mě?
- Artur Tebe a vás všechny. Stvořím vás znovu. A teď ven, všichni padějte!
- Stasil Moc si dovoluje!
- Eleonora Nevšímej si toho dítěte, Stomile. Jsme přece uvědomělí!
- Stasil Mám jít pryč?
- Eleonora Půjdeme. Nic jiného než tvé experimenty tě přece nemusí zajímat.
- Stasil Ano, umění! Moderní umění! Dejte mi boha, a já z něho udělám experiment!
- Eleonora No vidíš... (Odejdou dveřmi v protější stěně nalevo)
- Eda (Evženie) Dem, babí?
- Evženie Vem karty.
- (Eda sebere karty. Odchází s Evženií)
- Eda (se otočí) Arturku, kdybyste něco potřeboval...
- Artur (dupá) Ven!
- Eda (smířlivě) No jo, no jo...
- (Odejde s Evženií za kulisu vlevo)
- Evžen (se přesvědčil, zda tamti už odešli) Máš pravdu, Arturku. Mezi námi - je to verbež!
- Artur Ty taky vypadni, strýčku.
- Evžen Ale samozřejmě, zlatíčko, už jdu, už jdu. To víš, na mě se můžeš spolehnout.

Co tím myslíš, strýčku?

Dělej si co chceš. Ale nezapomeň, že mě třeba budeš potřebovat. Já jsem ještě nezblbnul jako oni. (Ztiší hlas) Já nejsem dnešní.

No dobře. Ale teď nás nech o samotě, strýčku.

(Evžen jde do chodby vlevo. Než zmizí, otočí se a ještě jednou řekne s důrazem)

Nejsem dnešní. (Odejde)

A co teď?

Teď ti to všechno vysvětlím.

D R U H Ě D Ě J S T V Í

(Děj pokračuje jako v prvním dějství. Noc. Jedna nevelká
stojící lampa. Artur sedí v lenošce. Kdosi vejde)

Artur Kdo je to?

Evžen Já.

Artur Kdo já?

Evžen Tvůj strýc Evžen.

Artur Heslo?

Evžen Obnova. Odpověď?

Artur Obroda. (Pauza) V pořádku. Pojď dál.

(Evžen vstoupí do světelného
kola. Useďne proti Arturovi)

Evžen Uf, to jsem utahaný!

Artur Je všechno připraveno?

Evžen Nanosil jsem z půdy, co se dalo. Molů jsou
tam hotová mračna. Co myslíš, povede se to?

Artur Musí se to povést.

Evžen No, já nevím. Jsou už tak demoralizovaní...
Jen si pomysli, celý život v tom bordelu...
totiž pardon, chtěl jsem říct v tom rozkladu.
Vidíš, já už jsem se taky přizpůsobil.
Promiň.

Artur To nevadí. Co dělá táta?

Evžen Je ve svém pokoji. Pracuje na nové inscenaci.
Není ti ho někdy líto, Arture? On přece v to
umění věří!

Artur Tak proč ho někdy nepochválíš, strýčku?

Evžen Mám svou hrdost, rád mu dělám naschvály.
Jsem ostatně upřímný. Mně ty jeho experimenty
opravdu nic neříkají. Ty v ně věříš?

Artur Já se zabývám jinými věcmi. A co dělá maminka?

(Evžen vstane, přistoupí ke dveřím v protější stěně vlevo a dívá se klíčovou dírkou)

Evžen Nic není vidět. Buď zhasla, nebo si zaclonila dveře. Je tam tma. (Vrátí se na své místo)

Artur A babička?

Evžen Určitě se maluje před zrcadlem.

Artur Dobře.. Můžeš jít, strýčku. Mám tady za chvíli důležitou schůzku.

Evžen (vstane) Jsou nějaké nové rozkazy?

Artur Dávat pozor, mlčet, všechno vidět a být v pohotovosti.

Evžen Rozkaz! (Odchází) Opatruj tě pánbůh, Arturku. Třeba se ještě vrátí staré dobré časy. (Odejde definitivně vpravo, odkud přišel)

(Chodbou z levé kulisy přijde Ála v téže noční košili)

Ála (zívá) Co jsi mi chtěl?

Artur Pssst...

Ála Proč?

Artur Chci si s tebou promluvit mezi čtyřma očima.

Ála Bože, snad si nemyslíš, že si nás všímají? I kdybychom dělali nevimco. (Usedne a bolestně stáhne tvář)

Artur Co se stalo?

Ála Stomil mě dneska dvakrát štípnul.

Artur Sprosták!

Ála Nezapomínej, že je to tvůj otec!

Artur (jí šarmantně políbí ruku) Jsem rád, žeš mě napomenula.

Ala Protože mluvíš o tatínkovi tak nějak předpo-
topně. Takhle už dneska nikdo nemluví.

Artur A jak?

Ala Otce si prostě nikdo nevšímá.

Artur To byl omyl.

Ala Že jste příbuzní, to je vaše věc. Stomil
je ostatně docela sympatický.

Artur (pohrdavě) Umělec!

Ala A co je na tom?

Artur Umělci - to je mor. Ti nakazili dobu první.

Ala (znuděně) No bože! To je toho. (Zívá)
Tak cos mi chtěl? Je mi zima. Jsem skoro
nahá. Všiml sis toho vůbec?

Artur Už jsi přemýšlela o tom, co jsem ti říkal
dnes ráno? Jsi pro?

Ala Abych si tě vzala? Už jsem ti řekla, že to
nepovažuji za nutné!

Artur Ty nechceš?

Ala Já fakt nevím, proč s tím tolik naděláš!
Prosím, když ti na tom záleží, můžeme se
zítra vzít. Stejně jsem tvoje sestřenice.

Artur Ale já nechci, aby ti to bylo jedno! Jestli
si mě vezmeš nebo ne! Chci, abys pochopila,
jaká je to závažná věc.

Ala Nepřeháněj. Kvůli mně to být nemusí. Jestli
budu mít dítě, bude stejně tvoje, a ne
velebného péna. Tak co vlastně chceš?

Artur Dobře. Jestliže ta věc není závažná sama
o sobě, můžeme ji závažnou udělat.

Ala Ale nač?

Artur Dnes není nic závažné samo o sobě. Všecko je
nižaká. Jestli sami nevтіskneme věcem určitý

charakter, utopíme se v jejich nijakosti. Musíme všemu dát nějaký význam, když to neudělala příroda.

Ála Ale nač, nač?

Artur Těší nás prospěch, a prospěch získáme, když dosáhneme něčeho, co má větší cenu než jiné věci, a co je tedy obtížnější, vzácnější, cennější. Musíme vytvořit systém hodnot.

Ála Filozofie mě nudí. To už mám radši Stomilovy experimenty. (Značně vystrčí nohu zpod košile)

Artur To se ti jen zdá. Schovej tu nohu, prosím tě.

Ála Nelíbí se ti?

Artur To nemá s naší otázkou nic společného.

Ála (tvrdohlavě) Nelíbí se ti?

Artur (s určitou námahou odvrátil pohled od nohy)
Ale no tak prosím, vystrkuj si nohu jak chceš! Sama mi teď dáváš za pravdu, tou svou nohou.

Ála Nohou?

Artur Ano, právě tou nohou. Vystrkuješ nohu, protože se na tebe nevrhám jako můj otec umělec a všichni ti ostatní. To se ti zdá nepochopitelné. Bylas překvapená už dnes ráno, když jsme zůstali sami. Myslela sis, že víš, co od tebe chci.

Ála To není pravda.

Artur Aha - není pravda. Myslela sis, že si nevšímnu, jak jsi byla nesvá, když jsem ti nabídl manželství, místo abych tě hned odvlekl do postele.

Ála Protože mě bolela hlava.

Artur Hlava, hlava! Tys přece vůbec nevěděla, co si o tom máš myslet! A tak sis přirozeně myslela, že na mě nepůsobíš tak, jak bys

chtěla. To ti bylo divné. Máš strach, že tvůj půvab zklamal. Byla bys šťastná, kdybych se teď choval jako táta. To bys hned byla ve své kůži. A hned bys utekla, abys mě potrestala.

Ála (vstane, důstojně) Už utíkám.

Artur (ji chytne za ruku a posadí zpátky do lenošky) Seď! Ještě jsem neskončil. Myslelas jenom na své atrakce. Jsi tak primitivní! Nic vyššího nedokážeš pochopit. Ještě nic nevíš.

Ála Myslíš si, že jsem hloupá? (Opět se pokouší vstát)

Artur (jí to nedovolí) Seď! Potvrzuješ mou teorii. Zachoval jsem se netypicky, a to ti bylo divné. Vidíš, i zvláštnost má nějakou cenu. To já jsem vtiskl našemu bezvýznamnému setkání význam! Já!

Ála Vtiskuj si sám sobě co chceš, když jsi tak zvláštní, tak moudrý, o tolik lepší než já! Sám, beze mě!

Artur Neurážej se!

Ála Uvidíme, jestli se ti to podaří. Anebo s pomocí strýčka Evžena. (Energicky si stáhne košili přes kolena, u krku si ji zapne. Pak se přikryje plédem a narazí si hluboko do očí černou buřinku)

Artur (nesměle) Nezlob se.

Ála Tak co?

(Pauza)

Artur Není ti horko?... V tom plédu?

Ála Ne.

(Pauza)

Artur To je buřinka strýčka Evžena. Vůbec ti nesluší.

Ála To nevadí.

Artur Jak chceš. O čem jsme to mluvili? Aha, systém hodnot... (Přisune si židli blíž k Ále)
... Vytvořit systém hodnot je tedy z obecného hlediska nezbytné pro správnou funkci jak jednotlivce, tak společnosti... (Vezme ji za ruku) Bez příslušných norem se nám nikdy nepodaří vytvořit harmonickou jednotu ani náležitou rovnováhu prvků, kterým se obvykle říká dobro a zlo, v nejširším slově smyslu, přirozeně, nejen morálním. A proto musíme... primo: vrátit těm pojmům jejich praktický význam, secundo: vytvořit pravidla jednání, která...

(Vrhne se na Álu, a snaží se ji políbit. Ála se mu ze všech sil snaží vytrhnout, dojde k rvačce. Vejde Eda, na krku ručník, na hlavě sítku)

Eda (s přehnaně zřetelnou výslovností vlastní polointeligentům) Pardon!

(Artur pustí Álu, tváří se jakoby nic. Ála si opravuje buřinku a přehnaně si tře paži)

Artur Co tu děláte, Edo?

Eda Šel jsem se zrovna do kuchyně napít vody. Nevěděl jsem, že si tu povídáte.

Artur Napít? Vody? Proč vody?

Eda (důstojně) Mám žízeň.

Artur Teď? V noci?

Eda (urazeně) Tak se nenapiju, když se vám to nelíbí.

Artur (vztekle) Okamžitě se napijte a koukejte zmizet!

Eda Jak si přejete. (Jde majestátně ke dveřím, v protější stěně vlevo)

Artur Moment!

Eda Prosím.

Artur Kuchyň je vpravo.

Eda Není možná!

Artur Snad vím, kde je v mém vlastním bytě kuchyň!

Eda Dneska člověk nikdy neví. (Změní směr a odejde dveřmi v protější stěně vpravo)

Artur Blbec! Měl bych s ním skončit.

Ála (ledově) Už jsi skončil se mnou?

Artur To všechno kvůli němu.

Ála Proč jsi mi chtěl zkroutit ruku?

Artur Moc tě to bolí?

Ála To tě nemusí zajímat. (Vyrazí hrené zaúpění)

(Artur zneklidní, chce se jí podívat na ruku)

Artur Kde? V kterém místě? (Dotkne se její paže, tentokrát bez dosavadních intencí)

Ála (obneží paži) Tady...

Artur Hrozně mě to mrzí.

Ála (obneží výstřih na zádech) A tady...

Artur (upřímně zermoucen) Já opravdu nechtěl...

Ála (zvedne nohu) ... A tadyhle...

Artur Nevím, jak se ti omluvit...

Ála (přitiskne ukazováček na jedno žebro) ... A tadyhle!

Artur Opuště, já nerad...

Ála Teď ses ale ukázal! Jsi docela obyčejný hulvát. Nejdřív proslovy, a potom to, co vždycky. (Tragičky klesne do lenošky) Ach, my ženy... Jako by to byla naše vina,

že máme tělo! Kdybychom ho tak mohly někam odložit, třeba do šatny. Aspoň by se na nás nevrhal kdejaký bratranec. Musím přiznat, že tohleto jsem od tebe nečekala. Ty, tak inteligentní...

Artur (úplně vyvedený z míry) Ale když já opravdu...

Ála Nevytáče j se! Copak si myslíš, že já se nebavím ráda o vážných problémech? Ale v klidu, abych se nemusela bát, že mě nějaký filozof začne tahat za nohu! Ale nechme toho. O čem jsme to mluvili? Přestal jsi zrovna v tom nejzajímavějším.

(Za dveřmi, za nimiž zmizel Eda, je slyšet šumění vody tekoucí z kohoutku a bublení)

Artur To se ale povedlo! Ty si myslíš, že jsem tě opravdu chtěl znásilnit?

Ála (zneklidní) A ne snad?

Artur Ale kdepak! To byla jen lekce.

Ála Děkuju, to já už umím.

Artur Zas myslíš pořád jenom na to. Tak proč ses bránila, řekni?

Ála Sprostáku!

Artur Věda nezná stud. Proč?

Ála A proč ty ses na mě vrhl?

Artur Obětoval jsem se.

Ála Cože?

Artur Ano, obětoval jsem se. Chtěl jsem ti názorně vysvětlit určité problémy. Bylo to praktické cvičení z pragmatiky sexu.

Ála Čuně! A ještě k tomu vědec! Z pragmatiky? O tom jsem jaktěživa neslyšela. To je nějaká nová zvrhlost?

- Artur Není na tom nic nového. Jsem si jistý, že budeme přáteli. Ženy mě budou následovat.
- Ála Jaké ženy?
- Artur Všechny. Ženy celého světa půjdou za mnou. Pro všechno je vždycky nejdřív třeba získat ženy, a když ženy pochopí, nemají už muži jinou volbu.
- Ála Ale jaké ženy? Znáš je? Ostatně, dělej si s nimi co chceš. Mě to nezajímá.
- Artur Světové dějiny jsou dějinami brutálního utiskování žen, dětí a umělců - muži.
- Ála Vždyť nemáš rád umělce!
- Artur To s tím nemá nic společného. Muži nemají rádi umělce, protože umělci nejsou muži. To je vždycky přibližovalo ženám, bohužel! Pojem cti, logiky a pokroku, všechno, co vymysleli muži, je jim většinou cizí. Teprve velice pozdě a s velikými obtížemi dospělo mužské lidstvo k podezření, že existuje mnohoznačnost, relativnost, zapomínání. Míhotavost světa. Přesný opak toho, co tvrdou zápashnickou lebkou vymyslel muž na začátku a co napsal na své prapory, co se po staletí snažil namluvit ženám, dětem a umělcům: opak jednoty, absolutnosti, důslednosti! Vymyslel svět ke svému obrazu. V jeskyni, chaloupce, závodě - vynalezl logiku. Ale protože se považoval za pána a živitele, nechtěl ve své pýše připustit možnost, že by jeho světový názor neměl ovládnout svět. Podlehł své agresivní povaze a prohlásil své hledisko za jediné, všeobecné a povinné. A jako nejsilnější se ho vždycky snažil vnutit slabším. Ale když se ukázalo, že ženy uvažují jinak, urazil se a začal o nich říkat, že jsou hloupé a že jim chybí logika, což je v mužské nomenklatuře totéž.
- Ála A co ty? Ty nejsi muž?
- Artur Já se povznáším nad sebe sama. Jsem objektivní. Jinak bych nemohl uskutečnit svůj plán.

Ála

Můžu ti věřit?

Artur

... Když muži chtěli ideologii nějak přizpůsobit své chudé fantazii, vymysleli pojem cti. Vymysleli taky pejorativní pojem "zženštilost". Oba ty pojmy jim slouží k tomu, aby zabránili mužskému společenství dezertovat, aby udrželi na uzdě mužskou solidaritu pod pohružkou, že budou pranýřovat každého muže, který by o něčem zapochyboval. A tak není divu, že z přirozené sebeobraný vzniklo na druhé straně společenství žen, dětí a umělců. Muži většinou děti nevychovalí. V nejlepším případě přispívají každý měsíc na tento účel určitou finanční částkou. Proto považují masakr za práci nejen chvilu hodnou a bohu libou, ale dokonce i užitečnou. Promiň.

(V kuchyni je pořád ještě slyšet bublání)

(Přeruší svůj proslov a přistoupí ke kuchyňským dveřím) Co tam tak dlouho děláš?

Ála

Třeba se myje?

Artur

On? Vyloučeno. (Vrátí se na místo) Vraťme se k divadlu.

Ála

Já ti nevěřím. Víím dobře, oč ti jde. Mě neoblaťneš.

Artur

Jde mi jen o to, abys pochopila, v čem spočívá smysl tvé ženské existence. Chci ti otevřít oči.

Ála

Aha, to asi znamená, že se mám svléknout, ne?

Artur

Přestaň! Jakmile se přesvědčíš, že máme oba stejné zájmy, staneš se mým spojencem. Po čem touží muži? Aby v erotice neplatily žádné konvence. Aby se nemuseli o ženu ucházet, aby nemuseli překonávat vzdálenost od touhy k dosažení cíle. Všecko, co je mezi tím, je jen zlobí.

- Ála To je pravda. Hned se na ženskou vrhnou jako zvířata. Před chvílí jsem to zažila na vlastní kůži.
- Artur Nepopírám, že jako jednotlivec podléhám přirozeným impulsům. Ale já mám vyšší cíl. Myslím všeobecně. Muži využili všeobecné krize norem a udělali v oblasti erotiky vše, aby odstranili poslední zábrany. Ale já nevěřím, že by to ženám vyhovovalo. A na tom zakládám svůj plán.
- Ála Ale mně to vyhovuje!
- Artur To není možné, nelži!
- Ála Nelžu, mně se to líbí. Můžu si dělat co chci, smím všechno. Co mi můžeš udělat, když se teď třeba svléknu? (Shodí ze sebe pléd a sundá si buřinku)
- Artur Přestaň, mluvíme vážně!
- Ála (si rozvazuje tkaničky u košile) Proč? A kdo mi to zakáže? Ty? Nebo maminka? Nebo pánbůh? No kdo, řekni? (Stáhne si košili z ramen)
- Artur Okamžitě se oblékni, natáhni si tu košili! (Zoufale odvrací pohled)
- Ála Ani mě nenapadne. Je to moje košile.
- (V kuchyňských dveřích se objeví hlava Edy, kterého přilákaly zvýšené hlasy)
- Á, Eda, jen pojďte dál.
- Artur (vystrkuje Edu zpátky) Ven, nebo tě zabiju! Svlékat se před takovým... takovým idiotem. Že se nestydíš!
- Ála Vzdělaný není, ale má hezké oči.
- Artur Ta prašivá prasečí očička!
- Ála Mně se líbí.
- Artur Já ho zabiju!
- Ála (sladce) Žárlíš?
- Artur Vůbec nežárlím!

- Ála Nejdřív hulvát, potom žárlivec. Čím dál tím lepší.
- Artur (strašně rozezlený si stoupne před Álu) A co má být? Proč se nesvlíkáš? Už ti v tom nebráním!
- Ála Protože už se mi nechce.
- Artur Ale prosím, jen se nestyď!
- Ála (ustupuje) Rozmyslela jsem si to.
- Artur (jde za ní) Nechceš? Řekni, proč nechceš? Řekni, proč jsi předtím chtěla?
- Ála Bože, to je maniak!
- Artur (ji chytí za ruce) Proč?
- Ála Nevím.
- Artur No řekni!
- Ála Co mám říkat? Nevím a dost! Pusť mě!
- Artur (ji pustí) Ale víš, a moc dobře. Ty totiž jenom předstíráš, že se ti líbí ta uvolněnost mravů, ten nedostatek ohledů, ta zhýralost!
- Ála Já že to předstírám?
- Artur Samozřejmě! Nemůže se ti to líbit, protože ti to nevyhovuje. Dnešní nedostatek stylu omezuje tvé možnosti. Můžeš se jen svlékat a oblékat, nic jiného ti nezbývá.
- Ála To není pravda!
- Artur Tak nač ty zábrany?
- (Pauza)
- Ála Mluvíš sice logicky, ale sám jsi říkal, že logika je nesmysl. He?
- Artur To že jsem řekl?
- Ála Toseví, před chvílí, dobře jsem to slyšela.

- Artur (nevrle) To ses asi přeslechla.
- Ála Ne ne! Slyšela jsem to úplně jasně.
- Artur No to je jedno. Stejně ti nevěřím. Nikdo se nechce přiznat, že někomu podléhá.
- Ála Proč bych s tím měla souhlasit, kdyby mi to nebylo vhod?
- Artur Ze strachu, že se nebudeš líbit. Tak je to s módou vždycky. Radši se přiznej.
- Ála Ne.
- Artur Ne? Tím ses přiznala, že by ses měla k čemu přiznat. Poslyš, co pořád lžeš? Zapřísahám tě, tady jde o velké věci! Přece mi nenakukáš, že máš chuť na všechny chlapy na světě. Kdyby sis jich vybrala sto, těch nejlepších, nebo dvě stě, deset tisíc, milión, no dobře, ale na všechny určitě chuť nemáš. Chceš se líbit všem, to ano, to je něco jiného, ale jen proto, aby sis mohla vybrat. Jak jinak si žena může vybírat než pomocí konvence? No jak?
- Ála Jsem samostatná. Vím, co chci.
- Artur Ale jsi od přírody slabá. Jaké máš vyhlídky, když jsi sama s neznámým mužem, který je silnější než ty a před kterým tě nachrání žádná konvence? Mohla bys mě nechtít nevímjak, ale kdyby byl náhodou nepřišel Eda, nic by ti nepomohlo. Jsem silnější.
- Ála Můžu chodit na judo.
- Artur Já to přece myslím obrazně! Copak ženy skutečně nedokážou pochopit něco obecného?
- Ála Teď chodí hodně děvčat na judo. Já bych tolik chtěla, abys mě prosil o slitování.
- Artur Výborně. Za chvíli se přiznáš ke všemu. Na co judo? Stačí dobře vymyšlené a ustálené konvence. Pak bych tady před tebou klečel, tady na té podlaze, s kytkou v ruce, a prosil bych tě o slitování, o záblesk naděje.

A ty by ses za hradbou konvence bavila svou mocí bez námahy a bez nebezpečí, že si v pěstním souboji pocucháš účes. Copak to není lepší než judo?

Ála A vážně bys klečel?

Artur Opravdu.

Ála Tak si klekni.

Artur Jak to?

Ála Na kolena!

Artur To nejde.

Ála (zklamaně) Proč?

Artur Protože ty konvence, o kterých jsem mluvil, neexistují. Teď vidíš, jak na tom jsi.

Ála A nedá se s tím nic dělat?

Artur Dá.

Ála Co?

Artur Buď stvořit konvence nové, nebo obnovit staré. Já to udělám, jestli mi v tom pomůžeš. Všecko je připraveno, potřebuju jen tvou pomoc.

Ála Tak fajn. A budeš klečet?

Artur Budu.

Ála Tak co mám dělat?

Artur Souhlasit, že si mě vezmeš. Tím začneme. Žádné nelegitimní svazky, žádné ulehčování života. Tu svatbu potřebuju. Ale nejen tak nějakou, na úřadě, mezi snídání a obědem. Opravdovou svatbu, s celým ceremoniálem, varhanami, svatebním průvodem a tak dále. Sázm hlavu na ten svatební průvod, ten by je měl zaskočit. Jde mi o to, aby se nestačili vzpamatovat, zorganizovat protest ani zapůsobit destruktivně. Zasáhneme je

přímo do srdce. A z téhle formy už se nedostanou, když v ní jednou budou. Postavím je doprostřed svatby, a bude to taková svatba, že nebudou muset dělat nic jiného, než zúčastnit se jí tak, jak jim to nadiktuju. Udělám z nich svatební průvod a táta se bude muset konečně zepnout. Co tomu říkáš?

Ála

A budu mít bílé šaty?

Artur

Jako padlý sníh. Všecko podle tradice. Jen si pomysli, že tím pomůžeš všem ženám na světě. Obnovené normy jim vrátí svobodu. Dnes si nemůžou vybírat. Muž vleče ženu do postele - beze slova, nanejvýš si při tom něco nesrozumitelně brumlá. A jaká bývala první podmínka každé schůzky? Konverzace. Tenkrát nestačily nějaké neartikulované zvuky, muž musel mluvit! A když mluvil, ty jsi skromně mlčela a poznávala protivníka. Čím déle musel mluvit, tím více se odhaloval. Poslouchala jsi ho klidně a promýšlela sis další taktiku. Poznávala jsi jeho systém, volila jsi vhodná pravidla hry. Měla jsi možnost ocenit situaci, možnost manévrovat. Než ses k něčemu rozhodla, mohlas to dobře uvážit, měla jsi čas. Mohla jsi to protahovat, jak dlouho jsi chtěla, bez obavy, že tě zmlátí, i kdyby skřípal zuby a v duchu tě proklínal, jak chtěl. Mohla jsi libovolně vytvářet výhodnou atmosféru nejistoty, váhání, pod jakoukoli rouškou si buď vybrat kostým, který by se muži nejvíc líbil, a tak ho uvěznit nadobro, anebo bezpečně, bez rizika vycouvat a zanechat ho v žalu a zoufalství. Do poslední chvíle jsi kráčela vítězně, bezpečně, svobodně. Ani zásnuby ještě neznamenalaly nutnost, a zároveň ti zaručovaly všechno. Tím spíše konverzace. A dnes? Dneska se ti muž ani nemusí představit. Ale přece jen bys měla vědět aspoň kdo to je a čím se zabývá.

(Eda se opatrně a potichu plíží podél stěny kuchyně ke dveřím v protější stěně vlevo. V poslední chvíli, když už Eda mizí ve dveřích, ho Artur zpozoruje, Jde za ním)

Ála Někdo tu byl?

Artur (se vrátí) Ne.

Ála Mně se zdálo.

Artur Skončeme ten hovor. Tak jsi pro?

Ála Ještě nevím...

Artur Jak to, copak jsem tě nepřesvědčil?

Ála Ale jo.

Artur Znamená to, že souhlasíš?

Ála Ne...

Artur Tak ano, nebo ne?

Ála Ještě si to musím rozmyslet.

Artur Co si ještě chceš rozmyslet? Je to jasné jako slunce. Musím obrodit svět, a k tomu potřebuju svatbu. Není to jednoduché? Čemu ještě nerozumíš?

Ála Bohužel vůbec ničemu.

Artur No tak...

Ála Počkej...

Artur Poslyš, teď už nemůžu čekat. Tím jenom ztrácíme čas. Jdi a rozmysli si to. Potom přijď a dej mi odpověď. Jsem si jistý, že budeš souhlasit. Řekl jsem ti přece všechno.

Ála A nic víc mi neřekneš?

Artur Jdi už. Uvidíme se potom.

Ála Ty mě vyhazuješ?

Artur Ne, ale musím si tu ještě něco vyřídit.

Ála A já u toho nemůžu být?

Artur Ne. To je naše rodinná záležitost.

Ála Jak chceš. Ale já budu mít taky svá tajemství, uvidíš!

Artur (netrpělivě) No jo, no jo, tak jdi už. Sejdeme se zase tady.

(Áda odejde vpravo. Artur okamžitě přiloží ucho ke dveřím v protější stěně vlevo, potom přistoupí ke dveřím na chodbě a opatrně zaklépá)

Hlas Stomila Kdo je tam?

Artur (ne příliš hlasitě) To jsem já, Artur.

Stomil Co chceš?

Artur Chci s tebou mluvit, tati.

Stomil Teď? V tuhle dobu? Mám práci. Přijď zítra.

Artur Spěchá to.

(Pauza)

Stomil Už jsem řekl, že nemám kdy. Promluvíme si zítra.

(Artur zkouší kliku, a když zjistí, že dveře jsou zamčené, vrazí do nich ramenem. Stomil je otevře a objeví se ve svém věčném pyžamu)

Zbláznil ses? Co to má znamenat?

Artur (znělým šeptem) Nekřič, tati...

Stomil (ztlumí bezděčně hlas) Co ještě nespíš?

Artur Nemůžu spát. Nastal čas činů.

Stomil Tak dobrou noc.

(Snaží se zalézt do pokoje, ale Artur mu v tom zabrání)

Artur Chtěl jsem se zeptat... Nemrzí tě to, tati?

- Stomil Co?
- Artur To s Edou.
- Stomil Edou? Jo, nějaký Eda tu je.
- Artur Co si o něm myslíš?
- Stomil Srandovní chlapík.
- Artur Odporný, hnusný!
- Stomil Nepřeháněj, nepřeháněj. Je to moc zajímavý člověk. V jistém smyslu vzácně moderní. Právě pro tu autentičnost.
- Artur A to je všechno?
- Stomil My jsme stále ještě zamoření přehnanou uvědomělostí. Je to prokleté dědictví staleté kultury. Udělali jsme sice mnoho pro to, abychom se jí zbavili, ale do přirozenosti máme ještě daleko. Eda je dítě štěstěny. Narodil se takový, jakými bychom se měli stát my všichni. Co je u něho přirozený dar, toho my dosahujeme úsilím, uměním. Proto mě zajímá, jako umělce. Cením si ho tak, jako si krajináři cenili krajinu.
- Artur Dost divná krajina.
- Stomil Estetika a morálka už prodělaly svou revoluci. Pořád mě nutíš, abych ti opakoval zcela samozřejmé věci. Jestli nás Eda někdy šokuje, tak je to proto, že jsme nedokonalí. Někdy mívám vůči němu pocit provinění. Ale já ho v sobě zlomím. Musíme se zbavovat předsudků.
- Artur A nic víc?
- Stomil Mluvil jsem s tebou otevřeně.
- Artur Tak já začnu od začátku. Proč ho trpíš ve svém domě?
- Stomil Copak mi překáží? Obohacuje naše prostředí, vnáší do něj kolorit. Zdravý závan autentičnosti. Dokonce mi pomáhá oživovat fantazii. My umělci potřebujeme trochu exotiky.

Artur Ty nic nevíš, tati.

Stomil Nevím. Nic nevím.

Artur To není pravda, ty to dobře víš.

Stomil Říkám ti, že nic nevím a nechci vědět.

Artur On spí s maminkou.

(Stomil se prochází sem a tam)

Co tomu říkáš?

Stomil Připusťme, že mluvíš pravdu. Sexuální svoboda je první podmínkou svobody člověka. Nemyslíš?

Artur Ale to je pravda! Ona s ním opravdu spí!

Stomil Opakuju: připusťme. Ale ani z takového předpokladu nic neplyne.

Artur Tak ty sis postavil hlavu, že je to jen teoretický předpoklad, slovní hříčka, výtvar intelektuální fantazie?

Stomil Proč ne? Nejsem staromódní blbec a v intelektuální rovině můžeme přijmout každou, i tu nejchoulostivější premisu. Jinak by byl pokrok v lidském myšlení nemožný. Prosím, můžeš mluvit bez jakýchkoli skrupulí. Můžeme si podiskutovat bez pruderie. Jaký je tedy tvůj názor na tu věc?

Artur Můj názor! Já nemám žádný názor a vůbec nechci diskutovat. To není žádná intelektuální premisa, to je fakt! Rozumíš, tati? To je život! Máš parohy až do stropu, tati! A teď se z toho nevykroutíš.

Stomil Parohy, parohy, to je banální přirovnání, a ne seriózní prostředek intelektuální analýzy. (Rozčileně) Takové výrazy jsou pod úroveň!

Artur Jsi paroháč!

Stomil Ticho! Zakazuju ti takhle mluvit!

Artur A zrovna budu! Peroháč!

Stomil Nevěřím.

Artur Na to jsem čekal. Mám ti to dokázat? Prosím. Stačí, když otevřeš tyhle dveře. (Ukáže na dveře v protější stěně vlevo)

Stomil Ne!

Artur Máš strach! Toseví, teoretické experimenty jsou pohodlnější. V experimentech jsi gigant, ale v životě bačkora.

Stomil Já že jsem bačkora? Já?

Artur Bačkora! Kapesní Agamemnon!

Stomil Tak dobře, já ti ukážu! Jsou tam?

Artur Můžeš se podívat.

Stomil Já jim ukážu. Já ti ukážu. Já vám všem ještě ukážu! (Běží ke dveřím, zastaví se) ... Anebo víš co? Necháme to na zítřek. (Vrací se)

Artur (se mu postaví do cesty) Ne, jdi tam hned!

Stomil Až zítra. Nebo to vyřídím písemně. Co myslíš?

Artur Bačkora, páprda!

Stomil Cos to říkal?

(Artur si přiloží k hlavě dva prsty jako perohy a ošklivě ho dráždí) ...

... Tak já jdu.

Artur (ho zastaví) Moment...

Stomil (bojovně) Pusť mě na ně!

Artur Vem si s sebou tohle.

(Vezme z katafalku revolver, který tam Stomil pohodil v prvním dějství, a dá ho Stomilovi do ruky)

Stomil Co je to?

Artur Přece tam nepůjdeš s holýma rukama...

(Pauza)

Stomil (klidně) Prokoukl jsem tě.

Artur (ho postrkuje ke dveřím) Tak jdi už, honem, škoda času!

Stomil (se uvolňuje) Prokoukl jsem tě, synu. Ty chceš tragédii.

Artur (ustupuje) Jakou tragédii... Co to...

Stomil Ty bídný hráči, ty mladistvý výplode šílené ideje.

Artur Co mi to tu...

Stomil (hodí revolver na stůl) Mám ho zastřelit? A potom ještě ji a sebe, ne?

Artur Ale ne, to jsem řekl jenom tak. Pro případ, kdyby Eda... Ten je schopný všeho...

Stomil Tak to by se ti líbilo! Podvedený manžel smývá hanbu krví. Kdes to sebral, z jakých starých rodokapsů jsi to vyčetl? Odpověz!

Artur Nač ty insinuace?

Stomil Já věděl, že mládí si cení ideje víc než života, ale nevěděl jsem, že můj vlastní syn je ochoten pro ni obětovat vlastního otce! Sedni si!

(Artur si poslušně sedne)

A teď si promluvíme. Chceš vsadit svět zpátky do normy. Prosím, proč ne. Ale na to se tě neptám. To je tvoje věc. Už ses o tom navykládal dost. A já jsem se do toho nepletl,

dokud jsi to nezačal přehánět. Ale teď dost! Vymyslel sis to náramně chytře. Tragédie - tu potřebuješ! Tragédie - od věků nejdokonalější vyjádření světa neotřesitelných pojmů! To potřebuješ, chtěl jsi mě donutit k tragédii! Místo pracné rekonstrukce - skok rovnýma nohama doprostřed! A že přitom někdo zahyne a že do vězení půjde tvůj vlastní otec, to už tě nezajímá. Jen když se ti povede, co máš v plánu. Tragédie by se ti náramně hodila, co? Víš, co ti řeknu? Jsi špinavý, sprostý formalista. Nezáleží ti na mně ani na matce. Ať si všichni chcípnou, jen když zachráníš formu. A nejhorší je, že ti nezáleží ani na sobě. Fanatiku!

Artur Jak to můžeš vědět, tati? Třeba to nedělám jen pro tu formu.

Stomil Ty nemáš rád Edu?

Artur Nenávídím ho.

Stomil Proč? Eda je nutnost. Ryzí pravda, kterou jsme tak dlouho hledali jinde, protože jsme si ji představovali jinak. Nedá se nic dělat. Eda je fakt. Nemůžeme nenávidět to, co je nevyhnutelné. Musíme to mít rádi.

Artur Cože? To se s ním mám objímat? Nevyhnutelnost vytvořím já!

Stomil Ajajaj, pořád mluvíš jako umínuté děčko. Ne ne. Když je to takhle... zbývá jediné vysvětlení. No samozřejmě! Poslyš, nemáš náhodou oidipa?

Artur Jakého oidipa?

Stomil Oidipovský komplex. Rozumíš? Byl jsi u psychiatra?

Artur No, maminka je sice docela k světu, ale to není to.

Stomil Škoda, aspoň bych věděl, na čem jsem. Všecko jiné by bylo lepší než ten tvůj bláznivý nápad. Znamená to, že jsi tedy přece jen formalista.

- Artur Nejsem formalista.
- Stomil Jsi. Ubohý a nebezpečný formalista.
- Artur Nejsem, možná že tak vypadám, ale já už to opravdu déle nevydržím. Nemůžu žít jako vy.
- Stomil Dejme tomu. To už je lepší. Připusťme tedy, že jsi egoista.
- Artur Říkej si tomu jak chceš, ale já musím.
- Stomil Co bys z toho měl, kdybys mě obětoval?
- Artur Stalo by se něco velkého. Něco tragického. Máš pravdu, tati. Odpusť. Tragédie je velká forma, silná. Dnešní skutečnost už by se z ní nevyprástila.
- Stomil Chudáku! Myslíš? Nevidíš, že dneska už je tragédie nemožná? Skutečnost prožere každou formu, i takovouhle. Víš, co by z toho bylo, i kdybych ho zastřelil?
- Artur Něco neodvratného, něco ve stylu starých mistrů.
- Stomil Ale képak! Fraška a nic víc! Dneska je možná jediné fraška. Tady žádná mrtvola nepomůže. Proč se s tím nechceš smířit? Fraška je taky pěkná umělecká forma.
- Artur Ale ne pro mě.
- Stomil Ty jsi ale paličák!
- Artur Nedá se nic dělat. Musím najít nějaké řešení.
- Stomil Navzdory skutečnosti?
- Artur Stůj co stůj.
- Stomil Tak to je těžké. Rád bych ti pomohl, ale opravdu nevím jak.
- Artur Nemohli bychom to přece jen zkusit?
- Stomil A co?
- Artur (ukáže na dveře v protější stěně vlevo) No, s nimi...
- Stomil Pořád ještě si děláš iluze?

- Artur I kdyby to s tou fraškou byla pravda...
(Zase s předchozí agresivitou) Protože máte strach! Všichni sténáte pod nadvládou frašky, protože nemáte odvahu se vzbouřit! Trpíte? Tak proč se neosvobodíte násilím? Moc pěkně jsi mi to všechno vyložil, tati, analyticky, logicky, abstraktně a já nevím jak, a je to! Můžeme jít každý po svých a všechno zůstane při starém. Ušel jsi dlouhou cestu, ale jak? Seděl sis v lenošce a povídal. Jenže tady je třeba jednat. Tragédie neexistuje jen proto, že už v ni nevěříte! Kvůli tomu vašemu ztracenému kompromisnictví.
- Stomil A proč bychom měli věřit, s dovolením?
Pojd' blíž, něco ti řeknu. Eleonora že mě podvádí s Edou? A co je na tom vlastně špatného, že mě Eleonora podvádí s Edou?
- Artur Ty nevíš, tati?
- Stomil Čestné slovo, že nevím, když se nad tím zamyslím. Můžeš mi to vysvětlit?
- Artur ... Já? Já nikdy v takové situaci nebyl...
- Stomil Tak to zkus.
- Artur No jak to... vždyť já... moment, nech mě chvíli přemýšlet.
- Stomil Jen si přemýšlej. Já bych byl dokonce rád, kdybys mě přesvědčil.
- Artur Ty bys byl rád, tati?
- Stomil Protože po pravdě řečeno, mně se to taky nelíbí. Já ho hrozně nemám rád. Jenomže z rozumového hlediska nevím proč.
- Artur ... A kdybych tě přesvědčil...
- Stomil Byl bych ti vděčný.
- Artur ... A potom bys...
- Stomil Šel bych a udělal bych takový rambajz, že by na něj do smrti nezapomněli. Jen kdybych měl ještě ten logický imperativ!

- Artur Šel bys, tati? Tak ty opravdu chceš, sám od sebe...
- Stomil Šel bych s rozkoší. Já už toho lumpa dlouho pozoruju. Nemáš ponětí, jak rád bych ho odprásknul! Jenomže z rozumového hlediska nevím, proč bych to měl dělat.
- Artur Táto! (Obejme ho) Zatracený rozum!
- Stomil Co mám dělat, když mě nechce pustit. Ani sem, ani tam. Říkáš kompromis? Za to může ten rozum.
- Artur Víš co, tati? Zkusíme to. Je to bez rizika. Nanejvýš ho zastřelíš.
- Stomil Myslíš? Chybí mi víra.
- Artur Víra přijde až potom. Hlavně se musíš rozhodnout.
- Stomil Kdoví, třeba máš pravdu...
- Artur Ale určitě! Uvidíš. Bude tragédie!
- Stomil Vracíš mi sílu. Tomu se říká mládíství nadšení, a ne ten dnešní skepticismus. Ach mládí, mládí...
- Artur Půjdem?
- Stomil Pojď. S tebou se hned cítím líp. (Vstanou)
- Artur A ještě něco... Prosím tě, přestaň už s těmi experimenty! Je to jenom další dezintegrace.
- Stomil Co dělat... Když tragédie už není možná a fraška nudí, zbývá experiment.
- Artur Ale to jen zhoršuje situaci. Tak přestaneš?
- Stomil Nevím, nevím...
- Artur Dej mi čestné slovo.
- Stomil Až potom, až potom, teď už pojď.

(Artur znovu podává Stomilovi revolver)

- Artur Já zůstanu za dveřmi a budu čekat. Kdybys potřeboval pomoc, zavolej.
- Stomil Ó ne, to on bude křičet, ne já!
- Artur Vždycky jsem v tebe věřil, tati.
- Stomil A právem. Byl jsem nejlepší střelec v pluku. Buď sbohem. (Jde ke dveřím v zadní stěně vpravo)
- Artur Tam ne, tam je kuchyň!
- Stomil (nerozhodně) Mám žízeň...
- Artur Až potom, až bude po všem. Teď nemáme kdy.
- Stomil Tak dobře. Zastřelím ho se suchým hrdlem. (Přejde ke dveřím nalevo a položí ruku na kliku) Teď mi za všechno zaplatí, darebák! (Vejde opatrně do pokoje, tiše za sebou zavře dveře)

(Artur napjatě čeká. Nerušené ticho. Artur se nervózně prochází. Čekání se protahuje, Artur se dívá na hodinky, chodí stále rychleji. Konečně se rozhodne a s rozběhem otevře dokořán obě křídla dveří tak, aby bylo vidět celý sousední pokoj. Objeví se tento pohled: pod nízkou zavěšenou lampou, která vrhá ostré světlo na kulatý stůlek, sedí: Eleonora, Eda, Evženie a Stomil. Hrají karty, Stomil právě vynáší)

- Artur Co to děláte? Edo, proč ne...
- Stomil Psst! Kroť se, chlapče.
- Eleonora To jsi ty, Arture? Ještě nespíš?
- Evženie Neříkala jsem, že nás beztak najde? Před tím se neschováš!

- Artur Ty... s nimi... táto?
- Stomil Já za to nemůžu...
- Eleonora Stomil přišel zrovna včas. Neměli jsme čtvrtého.
- Artur Tati, jak můžeš!
- Stomil Vždyť jsem ti říkal, že z toho bude fraška!
- Eda Jste na tahu, vynesete něco.
- Stomil Tohle dávám na stůl. (Vyloží řadu karet na "most". Arturovi) Nevinné povyražení. Vidíš sám, jak se věci mají. Nedalo se nic jiného dělat.
- Artur Dal jsi mi čestné slovo, tati!
- Stomil Ale nic jsem ti nesliboval. Musíme počkat.
- Eleonora Soustřeď se, Stomile, a nebav se.
- Artur Styď se!
- Evženie (hodí karty na stůl) Ne, v takových podmínkách já hrát nemůžu! Ať někdo toho kluka odvede!
- Eda Klídek, babi!
- Eleonora Styď se, Arturku, takhle vylekat babičku!
- Evženie Já vám říkala, abyste zamkli. On jenom chodí a kouká, jak by mě trápil. Uvidíte, že zas budu muset na katafalk!
- Eleonora Vyloučeno, nepustím tě, babičko, než dohraje-me rober.
- Artur (bouchne pěstí do stolu) Tak dost!
- Eleonora Ale vždyť jsme teprv začali!
- Eda Radši poslechněte maminku, Arturku. Má pravdu. Papír máme skoro čistej.
- Artur (jim vyrve karty) Musíte mě teď vyslechnout, chci vám něco říct! Teď hned!

- Stomil Ale Arture, to je přece mezi námi, nač to hned roztrubovat...
- Artur Když jste nechtěli po dobrém, tak já vás donutím! Konec hry!
- Eleonora Cože?
- Eda Ale, to vod vás není hezký! Kdybych já byl váš tatínek, dostal byste na prdel.
- Artur Cože? Ty se ještě opovažuješ odmlouvat?
(Klidně, energicky) Dej mi ten revolver, tati.
- Eda Copak nerozumíte legraci?
- Eleonora Revolver! Ježíšikriste, Stomile, nedávej mu žádný revolver! Řekni mu něco, poruč mu něco, jsi přece jeho otec!
- Stomil (se nutí do přísného tónu) Poslyš, Arture, nejsi už dítě a je mi opravdu trapné, že s tebou musím mluvit tímhle tónem, ale měl bys brát ohled na maminku...
- (Artur mu vytáhne revolver z kapsy pyžama. Všichni vyskočí)
- Evženie Vždyť je to blázen! Stomile, proč jsi ho zplodil? Takové lehkomyšlnost!
- Stomil Ty nevíš proč, mami?
- Eda Ale Arturku, co to...
- Artur Mlčte! A všichni do salónu!
- (Shromáždění vycházejí jednotlivě doprostřed jeviště. Artur je nechává projít kolem sebe. Otci, když ho mívá)
- My dva si ještě promluvíme.
- Stomil Co ode mě chceš? Dělal jsem, co jsem mohl.
- Artur Teď už vím, co můžeš.

(Evženie usedne na pohovku. Eleonora do lenošky. Eda se postaví do kouta, vytáhne ze zadní kapsy kalhot hřebínek a nervózně se přičesává)

Stomil (se zastaví před Eleonorou, rozhodí ruce)
Chtěl jsem ho uklidnit. Sama jsi to slyšela...

Eleonora Jsi budižkničemu, a žádný otec! Kdybych já byla muž!

Stomil To se ti lehko řekne, když víš, že to nejde.

(Přiběhne Evžen)

Evžen (Arturovi) Co? Už?

Artur Ještě ne. Čekám na odpověď.

Evžen Já myslel, že už. Slyšel jsem nějaký křik, tak jsem sebou hodil.

Artur To nevadí, dobře žes přišel, strýčku. Zůstaň tu a pohlídej je trochu. Já se hned vrátím.
(Dá mu revolver)

Evžen Rozkaz!

Eleonora To se mi snad zdá!

Artur (Evženovi) ... A ať se nikdo ani nehne!

Evžen Rozkaz!

Eleonora Copak vy jste se oba zbláznili?

Artur Kdyby něco, tak střílej, rozumíš?

Evžen Rozkaz!

Eleonora To je nějaké spiknutí. Maminko, tvůj bratr je gangster!

Evženie Evžo, okamžitě to zahoď! Kdo to jakživ viděl, hrát si v tvém věku na Indiány! (Pokouší se vstát)

Evžen Hej, ty tam, nehýbat se!

Evženie (užasle) Ale Evžo, vždyť to jsem já, tvoje sestra Evženie!

Evžen Když jsem ve službě, neznám sestru!

Evženie V jaképak službě, vzpamatuj se!

Evžen Ve službě velké myšlenky.

Artur Výborně. Vidím, že se na tebe můžu spolehnout, strýčku. Na chvíli si odskočím.

Stomil A mně nic neřekneš, Arture? Vždyť jsme kamarádi!

Artur Všecko se dovíte, až přijde čas. (Odejde)

(Evžen usedne ke zdi uprostřed, soustředěně drží revolver, postupně míří na všechny, ne zrovna obratně, zato nebezpečně)

Eleonora (po pauze) Tak je to tedy... Jsi zrádce, Evžene.

Evžen Klid! (Po chvíli jako na omluvu) To není pravda, nikoho jsem nezradil.

Artur (volá za scénu) Álo, Álo!

Eleonora Zradil jsi svou generaci.

Evžen Vy jste ji zradili! Zradili jste naše staré dobré časy. Jedině já jim zůstal věrný.

Artur (za scénu) Álo, Álo!

Eleonora Je z tebe přísluhovač mládeže, postižené apoštolským komplexem. Ale to se ti nevyplatí! Využijou tě a odkopnou jako psa.

Evžen To se ještě neví, kdo komu slouží. Artur mi spadl z nebe.

Eleonora Teprve dnes tě poznáváme, ty pokrytče. Přetvařoval ses před námi.

Evžen Ano, přetvařoval. Tolik let jsem trpěl! Nenáviděl jsem vás pro to, jak strašlivě jste klesli, ale mlčel jsem. Byli jste

silnější. Teď konečně nadešla chvíle, kdy vám to můžu říct do očí. Je to přímo rozkoš!

Eleonora Co s námi chceš dělat?

Evžen Vrátime vám důstojnost, vy padlé lidstvo!
Uděláme z vás zase lidi se zásadami!

Eleonora Násilím?

Evžen Třeba násilím, když to nejde jinak.

Stomil To je kontrareformace!

Evžen To je osvobození.

Stomil Osvobození? Od čeho?

Evžen Od vaší prokleté svobody.

Artur (vejde) Strýčku Evžene!

Evžen Zde, pane.

Artur Nikde není.

Evžen Budeme ji hledat, musí tu někde být.

Artur Taky si to myslím. Čekám, co mi odpoví.

Evžen Jak to, ještě neřekla ano?

Artur Musí říct ano. Nemůže mě zradit v rozhodující chvíli. Všechno je připraveno.

Evžen Nechci tě sekýrovat, Arture, ale... nejednal jsi příliš lehkomyšlně? Nejdřív jsi měl mít jistotu, a teprve potom se pustit do nich.
(Ukáže hlavní revolveru na ostatní)

Artur Byla to správná chvíle. Nemohl jsem to odkládat.

Evžen Při vládním puči to tak bývá. Nepředvídané okolnosti. Teď už nemůžeme ustoupit.

Artur Kdo to mohl tušit? Byl jsem si jistý, že jsem ji přesvědčil. (Volá) Alo, Alo! (Zlostně)
Kvůli jedné pitomé sestřenici takhle...

To není možné! (Volá)
Álo, Álo!

Evžen Kvůli ženám padla celá impéria.

Ála (vejde) Jéje, cože ještě nikdo nespí?

Artur (vyčítavě) Konečně! Hledal jsem tě po celém domě!

Ála Ale copak, strýček je ozbrojený? Ten revolver je pravý? A strýček je taky pravý?

Artur To se tě netýká. Kdes byla?

Ála Na procházce. Je to snad zakázané?

Evžen Ano! Naše věc je svatá!

Artur Ukliďni se, strýčku. Zařadit! (Ále) Tak co?

Ála Nic. Je krásná noc.

Artur Neptám se na počasí. Přijímáš můj návrh?

Ála Radši bych si to ještě rozmyslela.

Artur Odpověz okamžitě! Na rozmýšlení jsi měla dost času.

(Pauza)

Ála Ano.

Evžen Výborně!

Artur Zaplaťpánbůh. Dáme se tedy do toho!

(Vezme Álu za ruku a vede ji
k pohovce, na které sedí
Evženie)

Babi, požehnej nám!

Evženie (ustrašeně, vyskočí na pohovku) Nechte mě na pokoji, já vám nic neudělala.

Artur Teď je všechno jiné, babičko! Beru si Álu, požehnej nám na naši společnou životní pouť.

- Evžen (ostatním) Vstaňte, vstaňte, nevidíte, že nastala slavnostní chvíle?
- Eleonora Panebože! Tak Artur se žení?
- Stomil Nač ty cavyky?
- Evženie Ať jde pryč, zas mě bude trápit!
- Artur (výhrůžně) Požehnání, babi!
- Stomil To jsou mi nějaké nechutné vtipy, dej pokoj!
- Evžen (vítězně) Žertům je konec, to vy žertujete už padesát let. Stomile, okamžitě se zapni! Tohleto jsou zasnuby tvého syna, teď už nebudeš chodit rozepnutý! Evžo, požehnej jim.
- Evženie Co mám dělat, Eleonoro?
- Eleonora Tak jim požehnej, když chtějí.
- Evženie Copak se bez toho neobejdou? Cítím se tak nějak stará...
- Evžen Zasnuby jako za starých dobrých časů. Buď jim požehnáš, nebo budu střílet. Počítám do tří. Jedna...
- Stomil To je neslýchané. Že si člověk nemůže ani doma chodit jak chce... (Pokouší se dát do pořádku pyžamo, které má na sobě)
- Evžen Dvě...
- Evženie (položí ruce Ále a Arturovi na hlavu) Žehnám vám, děti... Aby vás čert vzal...
- Evžen (dojat) Jako kdysi, jako kdysi...
- Artur (vstane a políbí Evženi ruku) Děkuju, babičko.
- Evžen Stomil se zapnul! Nový život před námi!
- Stomil Ty pláčeš, Eleonoro?
- Eleonora (dojatě lká) Promiň... To víš... jsou to přece jen... Arturovy zasnuby... Je to přece jenom náš syn... Já vím, že jsem hrozně moderní, ale když ono je to tak dojemné, nezlob se na mě.

Stomil Dělejte si co chcete! (Dopálený běží do
svého pokoje)

Eda Esli dovolíte, tak bych vám chtěl srdečně
blahopřát k té šťastný události a vůbec...
(Napřáhne ruku k Arturovi)

Artur (mu ruku nepodá) Do kuchyně! A čekat,
až zavolám!

Evžen (napodobuje Artura) Do kuchyně! (Ukáže
pateticky na kuchyňské dveře)

(Eda flegmaticky odejde)

Eleonora (v slzách) Kdy bude svatba?

Artur Zítra.

Evžen Hurááá! Vyhráli jsme!

T Ř E T Í D Ě J S T V Í

(Denní světlo. Týž pokoj, ale po dřívějším nepořádku ani stopy. Máme před sebou klasický měšťanský salón z doby před padesáti lety. Skvrny, nezřetelné obrysy, rozmazanost, to vše zmizelo. Drapérie, které předtím vytvářely nepravidelně zvlněnou scénu a díky jimž vypadala scéna jako zvalená postel, se octly na svých místech, změnily se ve slušné, normální závěsy. Katafalk stojí sice tam co dřív (výklenek je odcloněn), ale je přikryt dečkami, na nichž stojí různé vázičky a cerepetičky, vypadá jako obyčejná kredenc. Na scéně skupina: Eleonora, Evženie, Stomil, Evžen. Evženie sedí na pohovce, přenesené doprostřed scény. Má na sobě dlouhé tmavošedé nebo hnědošedé šaty zapnuté vysoko u krku, s krajkovými manžetami a krajkovým fiží, na hlavě čepce. Drží lorňon, často ho používá. Po její pravici sedí Eleonora s načesaným drdolem, náušnicemi, v dlouhých vypasovaných proužkovaných šatech (proužky bílé a bledě modré anebo fialové a tmavočervené nebo něco na ten způsob). Obě sedí ztuha a nehybně, vzpřímeně, ruce složené na kolenou. Vedle nich stojí Stomil, hladce učesaný, s pěšinkou uprostřed, napomédovaný, hlavu strnule zdviženou, jeho oči se dívají kamsi do dáli. Ostatně jinak ani hlavu držet nemůže, protože bradu mu zvedá zvlášť vysoký límec "vatermorder". Má na sobě šaty pískové nebo tabákové barvy, je zřetelně vidět, že jsou mu příliš těsné, na nohou bílé psí dešky... Jednou rukou se opírá o kulatý stůlek s vázou plnou květín, druhou drží v bok. Jednu nohu nataženou, druhou ohnutou v koleně a nonšalantně opřenou o špičku boty. Před nimi na předscéně bednovitý fotografický aparát na stativu, s kusem černého sametu. U aparátu Evžen, jako předtím v černém žaketu, ale ne už v khaki šortkách, nýbrž v proužkovaných kalhotách. Červený kerafiát v knoflíkové dírce. Na podlaze leží jeho

cyldr, bílé rukavice a hůlka se stříbrnou kuličkou.
Evžen manipuluje s aparátem, ostatní soustředěně pózuji.
Po chvíli se rozlehne v crescendo hlasité "Ááá... ááá..."
babičky Evženie a potom spontánní kýchnutí)

Evžen Nehýbejte se.

Evženie Já za to nemůžu. To je z toho naftalínu.

Evžen Pozor!

(Stomil odtrhne ruku od boku
a začne se škrábat na trupu)

Stomile, ruka!

Stomil Když mě tam šíleně svědí!

Eleonora Co tě svědí?

Stomil Moli.

Eleonora Moli! (Vyskočí a běhá po scéně sem tam, honí
neviditelné moly, tleská do dlaní)

Evžen Takhle ten obrázek jakživi neuděláme. Sedni si,
Eleonoro!

Eleonora (vyčítavě) Ti moli jsou z tebe, mámi.

Evženie Ze mě ne, to z těch hadrů.

Evžen Přestaňte se hádat. Moli jsou z půdy.

Eda (vejde oblečen jako lokaj. Tmavočervené sako
s černými pruhy, kalhoty) Volala jste,
milostpaní?

Eleonora (přestane tleskat) Cože? Ne... Vlastně ano.
Přineste mi soli, Eduarde.

Eda Jaký soli, milostpaní?

Eleonora No soli... Však víte...

Eda Prosím, milostpaní... (Odejde)

Stomil (se dívá za ním) Je to rozkoš, vidět toho
člověka na správném místě.

Evžen Viď? Jen počkej, ještě uvidíš leďacos.
Všechno je na nejlepší cestě. Nebudeš litovat.

Stomil (se pokouší uvolnit si límeček) Jen kdyby mě ten límec tak neškrtil!

Evžen Zato tě Eda obsluhuje u stolu. Nic není za darmo.

Stomil A co bude s mými experimenty?...

Evžen To nevím. Artur ještě nevydal dispoziice.

Stomil A povolí mi je? Neříkal?

Evžen Nebylo na to kdy. Odešel brzy ráno.

Stomil Přimluv se za mě, strýčku!

Evžen (protekcionářsky) Promluví s ním.

Stomil Aspoň jednou týdně. Po tolika letech bych si tak rychle neodvykl. Měli byste to chápat.

Evžen Přijde na to, jak se budeš chovat.

Stomil Vždyť jsem na vaší straně. Co ještě ode mě chcete? Nosím dokonce i tenhle límec!
(Opět se pokouší límec uvolnit)

Evžen Nic ti neslibuju.

(Vejde Eda, nese na tácu lahev
vodky)

Co je to?

Eda Sole pro milostpaní.

Evžen (výhrůžně) Co to má znamenat, Eleonoro?

Eleonora Já nevím! (Edovi) Chtěla jsem přece sole!

Eda Vy už nepijete?

Eleonora Okamžitě to odnese!

Evžen Ale proč? Když už to přinesl... Mně je taky tak nějak divně.

Eda Dobře, milostpaní.

(Odejde. Cestou, aniž si toho kdo všimne, kromě Evženie, která ho provází teskným pohledem, si lokne z láhve)

Evžen Doufám, že to bylo naposled!

Evženie Kristapána, tady je nuda!

Evžen Na místa!

(Eleonora, Stomil, Evženie se napřímí a strnou jako na začátku výjevu. Evžen vlez pod sametovou roušku, ozve se sykot samospouště. Evžen honem popadne hůlku, cylindr a rukavice a usekne na pohovku vedle Evženie, pozuje jako ostatní. Sykot samospouště ustane. Všichni se s úlevou pohybou)

Stomil Teď už si to můžu rozepnout? Aspoň na chvílku!

Evžen Vyloučeno. Svatba je teprve ve dvanáct.

Stomil Asi jsem ztloustnul nebo co. Naposledy jsem to měl na sobě před čtyřiceti lety.

Evžen Ztloustnul jsi z těch svých experimentů. Experimentální umění se dneska ohromně vyplácí.

Stomil Za to já nemůžu.

Eleonora Kdy bude ten obrázek hotový? Myslím, že jsem zrovna mrkla. Určitě tam budu vypadat hrozně.

Evžen Nemusíš si dělat starosti. Ten aparát nefunguje. Už se dávno rozpadl stářím.

Eleonora Jak to? Tak nač jsme se fotografovali?

Evžen Ze zásady. Tradice si to žádá.

Stomil Zazlíváte mi moje nevinné experimenty,

ale oč je lepší ten váš staromódní rozbitý aparát? To je fiasko vaší kontrarevoluce. Jenom neplodně ničíte moje vymoženosti.

Evžen Dej si pozor na pusu!

Stomil Já to říkat nepřestanu, i když ustupuju vašemu násilí.

Eleonora A co vy na to?

Evženie No to jsme to dopracovali! A to je teprv začátek!

Evžen Nedá se nic dělat, musíme dbát o formu. Obsah přijde až potom.

Stomil Evžene, to, co děláte, je hotové šílenství. Formalismus vás nespasí před chaosem. To už se radši smiřte s duchem doby.

Evžen Přestaň už jednou! Defétismus tolerovat nebudeme!

Stomil Dobře, dobře. Copak já protestuju? Doufám, že můžu mít vlastní názor?

Evžen Ale jistěže, pokud je stejný jako ten náš, proč ne?

Eleonora Slyšíte?

(Je slyšet vzdálené zvonění zvonů)

Stomil Zvony...

Evžen Svatební zvony...

(Vejde Ála ve svatebních šatech se závojem. Stomil jí šarmantně políbí ruku)

Stomil Ááá... Tady je naše maličká!

Eleonora Ty šaty ti báječně sluší...

Evženie Vítej, mé dítě.

- Ála Artur se ještě nevrátil?
- Evžen Čekáme na něho, bude tu každou chvilku. Šel zařídit poslední formality.
- Ála Pořád jen samé formality.
- Evžen Génus života nemůže chodit nahý. Je třeba ho obléknout a dbát na to, jak vypadá. To ti Artur neřekl? O tom s tebou nemluvil?
- Ála Nemluvil o ničem jiném.
- Evžen A správně. Jednou to pochopíš a budeš mu vděčná.
- Ála Přestaň s těmi pitomostmi, strýčku.
- Eleonora To je trochu silné, Álinko. Dneska je tvůj svatební den. Neměli bychom připustit žádné rodinné svéry. Na to bude dost času později.
- Evžen Ale to nic, to nic, já se neurazil, jsem shovívavý.
- Ála Tak starý, a tak hloupý! Arturovi se člověk nemůže divit, ale ty, strýčku?
- Eleonora Álo!
- Stomil Teď jsi to dostal.
- Eleonora Odpuť jí, Evžene, je rozrušená. Sama neví, co mluví. Bude to pro ni těžký den. Když já jsem si brala Stomila...
- Evžen Myslím, že bude lepší, když půjdu pryč. Ale nedělejte si iluze. Já vím, co vám dělá radost. Dětské invektivy na věci nic nezmění. Jdeš se mnou, Stomile? Rád bych ti něco řekl. Mám pro tebe návrh.
- Stomil Dobře, ale doktrinářství stranou. Upozorňuju, že dovedu křičet. (Odejdou)
- Eleonora Jdi se taky projít, mami.
- Evženie Jak chcete, mně je to jedno. Bez tak se hrozně nudím. (Odejde)

Eleonora A teď si můžeme promluvit. Řekni mi, co se stalo?

Ála Nic.

Eleonora Vždyť vidím, že tě něco žere!

Ála Ale ne. Ten závoj se mi nelíbí. Chci si ho předělat. Můžete mi pomoci, maminko?

Eleonora Ráda, ale nesmíš se mnou takhle mluvit. S nimi ano, to je něco jiného. Jsou hloupí.

(Ála usedne před zrcadlo. Zvony zvoní)

Ála Proč vy všichni sebou navzájem pohrdáte?

Eleonora Sama nevím. Možná proto, že nemáme, proč bychom si měli jeden druhého vážit.

Ála Sebe nebo jeden druhého?

Eleonora To je myslím jedno. Mám ti upravit vlasy?

Ála Potřebovaly by znovu učesat.

(Sundá si závoj. Eleonora češe Álu)

Jste šťastná, maminko?

Eleonora Cože?

Ála Ptám se, jestli jste šťastná. Co je na tom divného?

Eleonora To je hrozně nediskrétní otázka.

Ála Proč? Copak být šťastný je nějaká hanba?

Eleonora Ne, snad ne...

Ála To teda znamená, že šťastná nejste. Protože se stydíte. Každý se stydí být nešťastný. Je to jako neudělat úkol nebo mít uhra. Každý, kdo není šťastný, má pocit provinění, jako nějaký zločinec.

Eleonora Být šťastný - to je právo a povinnost svobodných lidí v naší nové době. Stomil mě to vždycky učil.

Ála Aha, tak proto se dnes všichni stydí!

Eleonora Dělal jsem, co jsem mohla.

Ála Pro něho?

Eleonora Pro sebe. Poručil mi to.

Ála To znamená, že to vlastně bylo pro něho.

Eleonora Přirozeně že pro něho. Kdybys ho byla znala, když byl mladý...

Ála Opravte mi to tadyhle na straně. A on to ví?

Eleonora Co?

Ála Tak se nepřetvařujte. Já jsem taky dospělá. O Edovi.

Eleonora Jistě.

Ála A co tomu říkáš?

Eleonora Bohužel nic. Dělá, že to nevidí.

Ála To je hrozné,

(Vejde Eda s bílým ubrusem)

Eda Můžu už prostřít?

Eleonora Jak chceš, Edáčku. (Opraví se) Prostřete, Eduarde.

Eda Prosím, milostpaní. (Přikryje stůl ubrusem a odejde, odnese s sebou aparát)

Ála Co na něm, prosím vás, máte?

Eleonora Na Edovi? Je takový prostý... Jako život sám. Brutální, ale právě to je na něm krásné. Nemá žádné komplexy. Působí osvěžujícím dojmem. Dovede opravdu chtít, krásně chtít! Když si

sedne, sedí jako zosobněné sezení, prostě, ale perfektně. Když jí nebo pije, jeho žaludek hraje symfonii přírody. Ráda se dívám, jak tráví. Prostě a upřímně. V takovou chvíli pociťuji skutečnou rozkoš z obcování se živlem. Všimla sis někdy, jak nádherně si popotahuje kalhoty? Dělá to gestem vpravdě královským. Stomil taky dovede ocenit autentičnost.

- Ála To ano. Ale mě to tak moc nefascinuje.
- Eleonora Protože jsi ještě příliš mladá. Neobjevila jsi ještě bohatství skutečné prostoty. Už se, to je věc zkušenosti.
- Ála Budu se snažit. Myslíte, že dělám dobře, když si беру Artura?
- Eleonora Artur je docela jiný. Má zásady.
- Ála Stomil taky mívá zásady. Sama jste to říkala. O tom právu a povinnosti být šťastný.
- Eleonora Ne, to byly jenom názory. Stomil naopak proti zásadám bojoval. Zato Artur má železné zásady.
- Ála Ale nic jiného.
- Eleonora Takhle nemluv, Álo! Je to první zásadový člověk za posledních padesát let! Tobě se to nelíbí? Je přece tak originální! Tak mu to sluší!
- Ála Vy si myslíte, že mi zásady mají stačit?
- Eleonora Jsou trochu staromódní, to je pravda, ale to je v dnešní době zajímavé...
- Ála Maminko, já chci Artura i s těmi zásadami, když to nejde jinak. Ale nechci zásady bez Artura.
- Eleonora Copak tě nepožádal o ruku? Copak si tě nebere?
- Ála To není on.
- Eleonora A kdo, s dovolením?
- Ála Ty jeho železné zásady.
- Eleonora Tak proč jsi souhlasila?

Ála Protože neztrácím naději.

Eleonora To je hrůza!

(Vejde Eda, nese hromadu talířů)

Eda Můžu pokračovat?

Ála Jen do toho, Edo. (Opraví se) Totiž - do toho, Eduarde. Totiž - pokračujte, Eduarde.

Eleonora Neunavuje tě to, Edouši? Taková změna? Nezlob se, byl to nápad těch šílenců.

Eda Ále, co by mě mělo unavovat!

Eleonora Neříkala jsem ti? Je vždycky přirozený jako motýl! Edouši, ty tek nádherně prostíráš!

Eda Abych neřek něco sprostýho.

Ála Edo, pojď sem.

Eda Prosím, slečinko. (Přistoupí blíž. Zvony pozvolna utichají)

Ála Řekni - máš zásady?

Eda Můžu mít, proč ne?

Ála Jaké?

Eda Prvotřídní.

Ála Můžeš mi říct aspoň jednu?

Eda Co bych z toho měl?

Ála Můžeš nebo nemůžeš?

Eda Tak no jo. Moment. (Postaví hromadu talířů na zem a vytáhne z kapsy malý notýsek) Mám to tu zapsaný. (Listuje v něm) Tadyhle! (Čte) "Miluju tě a ty spíš."

Ála A jaké ještě?

Eda "Záleží, jak leží."

Ála Neblbni a čti.

Eda Dyť jsem to zrovna přečet. To je zásada.

Ála Tak dál, dál!

(Eda se chechtá)

Čemu se směješ?

Eda Mám tady jednu takovou...

Ála Čti!

Eda Ale to nejde, před dámami! Je hrozně směšná!

Ála A to jsou TVOJE zásady?

Eda Ne. slečno, já jsem si to vopsal vod jednoho kámoše, co dělá v bi-jéku.

Ála A sám jsi nevymyslel nic?

Eda (hrdě) Ne!

Ála Proč?

Eda Protože já vím svý.

Eleonora Ano, ano, Edouši, ty víš svý!

(Vběhne Stomil, za ním Evžen se šněrovacím korzetem v ruce. Eda pokračuje v prostírání)

Stomil Nene! To už je trochu moc!

Evžen Ujišťuju tě, že budeš spokojený!

Eleonora Co to zas vyvádíte?

Stomil (se vytrhne Evženovi) On chce, abych si tohleto oblékl!

Eleonora Co je to?

Evžen Korzet po pradědečkovi. Velice důležitá věc. Stáhne břicho a zaručí elegantní postavu v každé situaci.

Stomil Za nic na světě! Už jsem si vzal psí dečky a ten zatracený límeček. Chcete mě zabít?

Evžen Kdo řekne á, musí říct bé.

Stomil Ale já nechci nic říkat! Já chci žít!

Evžen To je jenom zvyk. Tak pojď, Stomile, a přestaň s tou komedií. Sám jsi říkal, že jsi v poslední době ztloustnul.

Stomil Ale já chci být tlustý! Já chci žít podle přírody!

Evžen A hlavně bezstarostně, co? Bude lepší, když budeš souhlasit dobrovolně. Nic ti nepomůže.

Stomil Braň mě, Noro!

Eleonora Třeba v tom opravdu budeš mít hezčí postavu.

Stomil Nač? Já jsem svobodný tlustý umělec! (Uteče do svého pokoje)

(Evžen za ním. Dveře se za nimi zavřou)

Eleonora Pořád nějaký křik... Tak ty máš tedy naději?

Ála Ano.

Eleonora Co když je to jen iluze?

Ála A co má být?

Eleonora (se pokouší ji obejmout) Chudinko...

Ála (se vyprošťuje) Nemusíte mě litovat. Já si budu vědět rady.

Eleonora A co když se zklameš?

Ála Nikomu to neřeknu.

Eleonora Ani mně ne?

Ála Nechte se překvapit.

Hlas Stomila Pomoc!

Eleonora To volá Stomil!

Ála Strýc Evžen má větší a větší požadavky. Myslíte, že má na Artura nějaký vliv?

Hlas Stomila Pust' mě!

Eleonora Spíš naopak.

Ála Škoda. Myslela jsem, že je to všechno možná kvůli němu.

Hlas Stomila Pryč!

Eleonora Půjdu se podívat, co to tam dělají. Jsem nějak nervozní. Mám zlou předtuchu.

Ála Já taky.

Hlas Stomila Pust' mě, ty katovský pacholku!

Eleonora Můj bože, takhle to všechno končí...

Hlas Stomila Nene, já prasknu! Pomoc!

Eleonora Zdá se, že Evžen skutečně přehání. A ty si dej pozor, Álo.

Ála Proč?

Eleonora Abys taky nepřetáhla strunu. Jako strýc Evžen. (Odejde do Stomilova pokoje)

Ála Edo, závoj!

(Eda jí podá závoj a zůstane stát za ní. Ze Stomilova pokoje sem zaléhají neartikulované výkřiky a zvuky rvačky. Vejde Artur, ale Ála a Eda ho nevidí, protože zrcadlo je umístěno tak, že se v něm nezrcadí postavy vcházející zprava. Artur v rozepnutém plášti, tak nějak vybledlý. Má měkké, nepřírozeně pomalé pohyby, což svědčí o tom, jak usilovně se snaží je ovládat. Pečlivě si svlékne plášť, ale potom ho někam pohodí. Usedne do lenošky a natáhne nohy před sebe)

Hlas Stomila Proklínám vás!

Artur (tichým, unaveným hlasem) Co se to tam děje?

(Ála se otočí. Eda úslužně
zvedne Arturův plášť a zmizí)

Ála (oznamovacím tónem) Máš zpoždění.

(Artur vstane a otevře dveře do
Stomilova pokoje)

Artur Pusťte ho!

(Vejde Stomil, Evžen, za nimi
Eleonora)

Evžen To byl poslední dotyk.

Artur Řekl jsem, abys ho pustil.

Stomil Děkuju ti, Arture, ještě máš v sobě kousek lid-
ského citu.

Evžen Já protestuju!

(Artur ho popadne za kravatu
a postrkuje před sebou)

Eleonora Co se ti stalo, Arture? Podívejte, jak je bledý!

Artur Ty bílá práchnivino...

Evžen Arture, to jsem já, já, strýc Evžen! Copak mě
nepoznáváš? Vždyt jsme spolu chtěli budovat
nový život, vykoupit svět, ty a já, my dva spo-
lečně, pamatuješ? Neškrť mě, to jsem přece já,
vždyt jsme spolu... neškrť mě...

Artur (Artur ho postrkuje krok za krokem) Ty vycpané
nulo, ty umělý organisme, ty shnilá protézo...

Eleonora Dělejte něco, nebo ho uškrtí!

Artur Ty podvodníku...

(Ozve se břeskně triumfální
Mendelssohnův "Svatební pochod"
v provedení velkého orchestru.
Artur pustí Evžena, vezme ze
stolu karafu a praští s ní za
kulisy, kde se karafa s rámušem
rozbíjí. Pochod ustane v půli
taktu. Artur vyčerpan padne do
lenošky)

- Eda (vejde) Mám tam dát jinou desku?
- Eleonora Kdo ti říkal, abys to pouštěl?
- Eda Pan Evžen. Řekl mi, abych to tam dal, hned jak pan Artur přijde.
- Evžen (lapá po dechu) To je pravda... řekl jsem mu to...
- Eleonora Zatím se obejdeme bez hudby.
- Eda Dobře, milostpaní. (Odejde)
- Artur Podvod je to, všechno je podvod... (Pohrouží se do sebe)
- Stomil (se nad ním skloní) Je úplně opilý.
- Evžen To je drzá pomluva a nactiutrhačství! Ten mladý muž zná míru a ví, co je jeho povinnost!
- Eleonora Já tomu taky nevěřím. Artur nikdy nepije.
- Stomil Snad se v tom vyznám, ne?
- Eleonora Ale proč zrovna dneska?
- Stomil Rozloučení se svobodou.
- (Ála nalévá do sklenice vodu
a lije ji Arturovi do úst)
- Evžen To je nějaké nedorozumění, nesmíme dělat žádné ukvapené závěry. To se všechno vysvětlí.
- Stomil Samozřejmě. Jen počkej, Artur ti to vysvětlí. Už vlastně začal.
- Eleonora Ticho, probouzí se!
- Artur (zvedne hlavu a ukáže na Stomila) Co je to?
- Eleonora Proboha, on nepoznává vlastního otce. (Pláče)
- Artur Ticho, ženské! Neptám se na svůj původ. Co znamená ta maškaráda?
- Stomil (se dívá na nohy) Tohle? To jsou psí dečky...
- Artur Jo pravda... psí dečky... (Upadne v zadumání)

- Evžen Artur je trochu unavený, ale to se všechno zase srovná. Na místa! Pozor! Program pokračuje beze změn! (Arturovi lísavě) Hehe, Arturku, to byla jen legrace, víd? Chtěl jsi nás vyzkoušet, víd? Ty filuto! Ale můžeš být klidný, všichni jsme nezlomní. Všichni máme jaksepatří zapnuté knoflíky, odshora až dolů, jednou provždy! Stomil si chtěl dokonce obléknout šněrovačku! Hlavu vzhůru, Arturku, odpočín si, a potom hajdy na svatbu!
- Stomil Pořád mele svou! Copak nevidíš, že se ožral jako prase, ty stíne minulosti? Moje krev, moje krev!
- Evžen To není pravda, buďte zticha! Měj se k dílu, Arturku, měj se k dílu! Všecko je hotovo. Už jenom krůček...
- Artur (klesne na kolena před Stomilem) Odpusť, otče!
- Stomil Co je zas tohle za komedii?
- Artur (jde za ním po kolenou) Byl jsem šílený! Není návratu, není přítomnosti, není budoucnosti! Nic není!
- Stomil (před ním utíká) Copak jsi nihilista nebo co?
- Ála (si strhne závoj) A co já? Já taky nejsem?
- Artur (změní směr a leze po kolenou k Ále) Ty mi taky odpusť!
- Ála Utřinos! Zbabělec! Impotent!
- Artur Nene, takhle nesmíš mluvit... Já se nebojím, já jenom nemůžu uvěřit, dal bych za to všechno, i vlastní život, ale není návratu, není, stará forma nám nestvoří novou skutečnost, mýlil jsem se!
- Ála O čem to mluvíš?
- Artur O stvoření světa!
- Ála A co já? Kdo bude mluvit o mně?
- Evžen Zrada!

- Artur (opět změni směr a leze po kolenou k Evženovi)
... Ty mi taky odpusť, strýčku. Zklamal jsem
tvé naděje. Ale věř mi, že to nejde...
- Evžen Nechci nic vědět! Ovládni se! Vstaň a ožeň se!
Založ rodinu. Čisti si zuby, jez vidličkou
a nožem! Ať si svět sedne zpříma a nehrbí se!
Uvidíš, že se nám to podaří. Copak chceš pro-
marnit poslední šanci?
- Artur To nebyla šance. Mýlili jsme se, je to
beznadějné...
- Evžen Stomil má pravdu. Jsi opilý, sám nevíš, co
mluvíš!
- Artur Ano, jsem opilý, protože jsem se mýlil, když
jsem byl střízlivý. Opil jsem se, abych škrtnul
ten omyl. Napij se taky, strýčku.
- Evžen Já? Nikdy... Nanejvýš skleničku... (Nalije si
skleničku vodky a vypije ji jedním douškem)
- Artur Opil jsem se ze střízlivosti. Z rozumnosti.
- Stomil Nepovídej nám tu pohádky. Opil ses ze zoufal-
ství.
- Artur Ano, ze zoufalství taky. Ze zoufalství, že forma
svět nespasí.
- Evžen A co ho spasí?
- Artur (vstane z pokleku, slavnostně) Idea!
- Evžen Jaká?
- Artur To kdybych věděl! Ale konvenci vždycky zrodila
nějaká idea. Máš pravdu, tati, já jsem jen
ubohý formalista.
- Stomil Nezoufej, synu. Víš, že jsem byl vždycky sho-
vívavý. I když jsem pro ty tvé nápady dost
vytrpěl. Ale to už je naštěstí pryč. (Svléká si
šosák) Kde mám své pyžamo?
- Artur (se na něho vrhne a nedovolí mu svléknout
šosák) Stůj! Ani k pyžamu není návratu!

- Stomil Jak to, že ne? Ještě pořád nás chceš spasit? Já myslel, že už tě to přešlo!
- Artur (agresivně, s lehkostí opilce, který dovede přejít z jednoho extrému do druhého. Triumfálně) Snad sis nemyslel, že se vzdám tak snadno?
- Stomil Před chvílí jsi byl člověkem. A teď už zase chceš být apoštolem, ty ďáble?
- Artur (pustí Stomila, pateticky) Já přišel vám falešné epolety dávných hodností a já vám je strhávám! Je to táž ruka! A pokání žádáte-li, viděli jste mě na kolenou. V rozumu bylť můj hřích a v abstrakci, všetečné dceři jeho. Teď rozum svůj jsem alkoholem přemohl, neopil jsem se jen tak, nýbrž s rozumem, ač chtěl jsem mysticky. Ohnivě opojení mě očistilo. Proto mi musíte odpustit, neboť stojím před vámi již čistý. Já oděl vás do rouch a já je z vás strhávám, byly to rubáše. Neponechám vás však nahé ve vichru dějin, i kdybyste mě měli proklínat až do mých útrob! Edo!

(Vejde Eda)

Zavři všechny dveře!

- Eleonora Zavři, Edo, táhne to.
- Artur A dávej pozor, ať nikdo neodejde!
- Eda Jasný.
- Stomil To je omezování občanské svobody!
- Artur Svobody se vám zachtělo? Člověk se nemůže osvobodit od života, a život je syntéza. Vy byste se uanalyzovali k smrti. Naštěstí jsem tu já.
- Evžen Arture, víš, že nenadržuju Stomilovi, ale nezacházíš příliš daleko? Považuju za svou povinnost tě varovat. Svobodu jednotlivce vyznávat nepřestanu!
- Artur A teď najdeme ideu.
- Stomil (současně s Evženem a Eleonorou) Jak to mluvíš s otcem!

Evžen Já si myju ruce.

Eleonora Jdi si lehnout, Arture, přinesu ti obklad.

Artur Nikdo odtud neodejde, dokud nenajdeme ideu.
Edo, nikoho nepouštěj ven.

Eda Rozkaz!

(Pauza)

Eleonora Najděte mu něco, ať je pokoj! Musím do kuchyně,
nebo se mi připálí koláč.

Evžen Radši mu neodporujte... Jsou dva.

Artur Co ty navrhuješ, strýčku?

Evžen Já nevím... Co takhle bůh?

Artur To nezabere. To už tu bylo.

Evžen Máš pravdu. Nešlo to už za mých časů. Já sám
jsem vyrostl v osvěcenské době exaktních věd.
Rekl jsem to jen tak pro forma.

Artur Formu už nepotřebujeme, potřebujeme živou ideu.

Evžen Tak třeba sport? Jezdával jsem kdysi na koni...

Artur Dneska cvičí kdekdo, ale nikam to nevede.

Evžen Nic víc mi nenapadá. Ať něco řekne Stomil.

Stomil Já vždycky říkal, že experiment.

Artur Mluv vážně.

Stomil Ale já mluvím vážně! Nejdůležitější je razit
cestu. Člověk dosahuje nových a nových vymože-
ností, a vymoženosti jsou výsledkem zkušeností.
Zavrhovat to staré, zkoušet to nové! Neustále
hledat nový život!

Artur Nový život! Já nevím, co se starým, a ty mluvíš
o novém! To už je trochu moc.

Stomil Jak chcete, ale prozatím je všechno ve stadiu
experimentu.

- Evžen Nevíš o něčem, Eleonoro?
- Artur Ženských se ptát nemusíme.
- Eleonora Věděla jsem o něčem, ale už jsem to zapomněla. Je toho na mě moc. Zeptejte se Edy. Ten má zdravý rozum. Co ten řekne, tomu můžete věřit.
- Stomil Ano. Eda je zosobněná kolektivní moudrost.
- Artur Tak co, Edo?
- Eda Pokrok, pane.
- Artur Jak tomu mám rozumět?
- Eda No pokrok, tak vůbec...
- Artur Ale jaký pokrok?
- Eda Pokrokově j. Vpřed.
- Artur Vpřed?
- Eda Ano. Předkem dopředu.
- Artur A co zadek?
- Eda Zadkem taky dopředu.
- Artur Ale to potom bude předek vzadu?
- Eda Podle toho, jak se na to koukáte. Když odzadu dopředu, tak bude předek zpředu, i když bude vzadu.
- Artur To je trochu nejasné.
- Eda Ale pokrokový, pane.

(Vejde Evženie o holi)

- Evženie (nesměle) Chtěla jsem vám něco říct...
- Eleonora Neruš, mámi. Copak nevidíš, že muži mluví o politice?
- Evženie Jenom slovíčko...

Artur Ne, to se mi nelíbí. Potřebuju takovou ideu, která mi dá formu. Takovýhle pokrok jenom rozptyluje. Je amorfni.

Evženie Moji zlatí, nechte mě mluvit, nezaberou vám moc času.

Stomil Co je?

Eleonora Nevím, mamince se něco stalo.

Stomil Až potom, teď nemáme kdy. (Arturovi) A já ti říkám, že nejlepší je vrátit se k experimentům. Idea přijde sama.

(Evženie sundává z katafalku drobné tretky a ubrousky)

Eleonora Co to děláš, mami?

Evženie (věčně) Umírám.

Eleonora To nemyslíš vážně!

(Evženie neodpoví, dál si připravuje katafalk, stírá z něho prach rukávem atd.)

Poslyšte, maminka říká, že umírá!

Evžen Ať neotravuje. My tu máme důležitější věci na práci!

Eleonora Slyšíš, mami?

Evženie Pomoz mi.

(Eleonora jí mechanicky podá ruku. Evženie vyleze na katafalk)

Eleonora Neblázni, mami, dneska je svatební den. Přece nám ho nezkazíš nějakým umíráním?

Stomil Jakým umíráním, jakým umíráním? Tomu jsem nikdy nevěnoval pozornost...

Artur (pro sebe) Smrt? To je dobrý nápad...

Evžen Ale to je šílenství, Evženie, měj rozum, kdo to jakživ viděl - umírat?

- Ála Babi, to je přece nemorální!
- Evženie Já vás nechápu. Jste tak inteligentní, a když chce člověk udělat něco tak lidského, jako umřít, všichni se divíte. Co vy jste to za lidi! (Lehne si naznak, spojí ruce na prsou)
- Eleonora Vidíte? Dělejte něco... Ona třeba opravdu...
- Evžen Evžo, přestaň s těmi extravagancemi! Jaképak umírání! Tohleto v naší rodině nikdy nebylo!
- Stomil No ne, to je vrchol pokrytectví!
- Artur Smrt... to je nádherná forma.
- Evženie Klíč od mého pokoje leží na stole. Nebudu ho už potřebovat. Dostanu se tam, jak budu chtít. Karty jsou v zásuvce. Všecky jsou značené.
- Artur Smrt... to je nádherná forma!
- Stomil Trochu mělo živá.
- Artur Proč? Když jde o smrt druhého... (Plácne se do čela, náhle osvícen) Ty jsi geniální, babi!
- Eleonora Styď se! Všichni se styďte!
- Evžen Evžo, lež aspoň rovně, nehrb se, lokty u sebe! Nebo radši okamžitě vstaň! Tohleto se ve společnosti nedělá. Umírání není vědecké. To je humbuk těch modernistů!
- Stomil Pardon, bez narážek. Já sice na manýry kašlu, ale z hlediska experimentu nemá smrt nejmenší význam. Experiment předpokládá opakovatelnost. Leda že to markýruješ jen tak na zkoušku, pak je to něco jiného.
- Ála Přestaňte! Koukejte...
- Evženie Přistupte blíž, děti.

(Všichni přistoupí ke katafalku kromě Edy)

Ede taky.

(Eda jde blíž)

Kdo jste?

Evžen My jsme my.

(Evženie se chichotá, nejprve tiše, potom stále hlasitěji)

Ona nás uráží! Copak jsem řekl něco směšného?

Stomil Přesto se necítím nejlíp. Myslím, že mě bolí hlava. (Odejde stranou, drží si prst na pulsu, vytáhne z kapsy zrcátko a prohlíží si jazyk)

Artur Děkuju, babičko, použiju tvůj nápad.

Stomil (schová zrcátko) Á, to nic není. Hlavně nesmí člověk nosit nepohodlný oděv.

(Evženie umírá)

Eleonora Mami, zkus to ještě jednou!

Artur Umřela! To je divné! Byla tak neseriózní...

Ála Já nechci!

Evžen Já to nechápu.

Stomil Já s tím nemám nic společného.

Eleonora Já to nevěděla... Stomile, proč jsi mě nikdy nevaroval?

Stomil Toseví, všechno je moje vina! Ostatně nezdá se mi, že by se něco změnilo. No prosím, límeček mě škrtí pořád!

Artur (zatáhne závěs před katafalkem) Edo, ke mně!

(Eda k němu přistoupí a postaví se do pozoru. Artur mu ohmatává bicepsy)

Máš dobrý úder?

Eda Docela slušnej, pane.

Artur A dovedl bys, kdyby něco... (Přejede si prstem přes krk)

Eda (flegmaticky, po pauze) Vy jste se na něco ptal? Já dobře neslyšel...

(Pauza. Artur se nejistě směje, jako by ho chtěl zkoušet - a čeká. Eda odpovídá podobným "hehe", pak zase Artur "hehe", už trochu jistěji a hlasitěji, načež Eda "hehe" crescendo, Artur ho poklepá po rameni)

Artur Mám tě rád, Edo. Vždycky jsem tě měl rád.

Eda Já věděl, že s váma se člověk domluví.

Artur Ty mi rozumíš?

Eda Já znám život.

Stomil Odcházím. Ty poslední události mě vyčerpaly. Musím si lehnout.

Artur Zůstaneš tady, tati.

Stomil Už mi jednou přestaň rozkazovat, ty cucáku! Jsem unavený! (Jde ke svému pokoji)

Artur Edo!

(Eda se Stomilovi postaví do cesty)

Stomil Co to znamená? (Vztekle se obrátí k Eleonře a ukáže na Edu) Tys měla poměr s tím lokajem?

Eleonora Proboha, teď ne! Ne před maminkou!

(Eda postrkuje Stomila k le-
nošce)

Artur Trpělivost, prosím. Teď už všichni všechno víme. Já vás dovedu do šťastné budoucnosti.

Evžen (s rezignací usedne) Už se mi do ničeho nechce... To asi bude mým věkem. Stomile, zdá se, že už nejsme zrovna mladí, co říkáš?

- Stomil Mluv jenom za sebe, strýčku. Evženie byla skoro stejně stará jako ty, ty starý pokrytče. Já se cítím výborně! Výborně... (Prosebně) Kde jsi, Eleonoro?
- Eleonora Tady jsem, Stomile, u tebe.
- Stomil Pojď ke mně.
- Eleonora (mu položí ruku na čelo) Jak je ti?
- Stomil Je mi tak nějak...
- Artur Všechna nejistota je pryč. Cesta před námi je jasná a čistá. Jeden bude zákon a jedno stádo.
- Stomil Co to zas blábolí... Už mě z toho bolí hlava...
- Evžen Popletl si zákoník s chovem skotu.
- Artur Už chápete, k jakému jsem dospěl závěru? Ne, vy nechápete vůbec nic, vy tělesní tvorové! Zabýváte se jenom svými žlázami a třesete se o svou nesmrtelnost! Ale já to pochopil, já! Jsem váš vykupitel, vy bezduché stádo! Povznáším se nad dočasnost, i nad vás všechny, protože můj mozek dokázal se osvobodit od útrob. Já!
- Evžen Vyjádři se jasněji, drahý prasynovče, a neurážej nás.
- Artur Copak to pořád ještě nechápete, vy vegetace odporná? Jste jako slepá štěnata, která by se donekonečna točila dokolečka nebýt vašeho pána! Bez formy a bez ideje tonete v chaosu a pozřela by vás prázdnota, kdybych vás nezachránil. Víte, co s vámi udělám? Vytvořím systém, ve kterém vzpoura splyne s řádem a nicota s existencí. Povznesu se nad protiklady!
- Evžen Udělal bys nejlíp, kdyby ses povzněl z tohoto pokoje. Zklamal jsi mě. Mezi námi je konec. (Pro sebe) Vrátím se asi ke svým pamětem.

- Artur Ptám se vás: jestliže nic neexistuje a člověk se ani nemá proti čemu vzbouřit, tak co se dá vytvořit z ničeho, aby něco bylo?
- Evžen (vytáhne z kapsy hodiny) Je už pozdě, dal bych si něco k jídlu.
- Artur Nikdo neodpovídá?
- Stomil Co bude dneska k obědu, Eleonoro? Mám chuť na něco lehčího. Žaludek už mi taky neslouží. Je nejvyšší čas, abych o něj dbal.
- Eleonora Máš pravdu, Stomile, musíme si ten náš život nějak zorganizovat. Ode dneška budeme dbát na tvůj organismus. Po obědě si vždycky zdřímneš a pak půjdeš na procházku. Experimentovat budeš ráno.
- Stomil Jídlo bych prosil jenom na másle nebo vařené, ano?
- Eleonora Samozřejmě, Abys dobře spal.
- Artur Mlčíte, co? Tak já vám to řeknu. (Postaví židli na stůl, mezi talíře, nejistě vyleze nahoru a usedne na židli)
- Eleonora Pozor na talíře, Arture!
- Artur Moc - to je to jediné!
- Evžen Jakápak moc, jakápak moc... Vždyť jsme v rodině!
- Stomil Už zase blábolí. Nevšímejte si ho.
- Artur Jedině moc se dá stvořit z ničeho. Jedině moc existuje, když neexistuje nic jiného. Vidíte, jsem nahoře, nad vámi. Vidím vás dole, dole!
- Evžen Pane, ten si to vymyslel!
- Eleonora Arture, okamžitě slez, nebo ušpiníš ubrus!
- Artur Hemžíte se v prachu a blátě!
- Evžen Dovolíme mu, aby s námi takhle mluvil?
- Stomil Zatím ať si říká co chce. Pustíme se do něho

po obědě. I když skutečně nechápu, po kom zdědil ty sklony. Taková nevychovanost!

Artur Člověk musí být silný a energický. A já jsem silný. Podívejte se na mne, jsem korunou vašich snů! Buďte pořádek, strýčku! Tati, ty ses vždycky bouřil, ale tvoje vzpoura vedla jen k chaosu, který nakonec spolkl sám sebe. Ale podívej se na mě! Není moc taky vzpoura? Vzpoura vyjádřená formou pořádku, vzpoura těch nahoře proti těm dole, vzpoura nadřazenosti proti podřazenosti? Vrchol potřebuje nížinu, a nížina vrchol, aby nepřestaly být sebou. A tak zaniká v moci rozpor mezi protiklady. Nejsem ani syntéza, ani analýza, jsem čin, jsem vůle, jsem energie. Jsem síla! Jsem nad, uvnitř i vedle všeho. Děkujte mi, naplnil jsem vaše mládí. To je pro vás! A pro sebe mám taky dárek: formu, jakou budu chtít, ne jednu, ale tisíc nejrůznějších, můžu stvořit a bořit, co budu chtít. Vtělit se, vytělit, odtělit! Všecko je ve mně, tady! (Udeří se do prsou)

(Shromáždění se na něho dívají s hrůzou)

Evžen To už to došlo tak daleko?

Stomil Ale, nevšímejte si ho. To jsou jen klukoviny. Slova, slova, slova. Jakoupak on má nad námi moc?

Evžen To je pravda. Na čem ty své řečičky zakládáš? Pojí nás jediné krevní svazky, a žádná abstrakce. Nic nám nemůže udělat.

Artur Jakou mám nad vámi moc? To je hrozně jednoduché. Můžu vás zabít.

Stomil (vstane z lenošky a zase klesne nazpět)
Zakazuju ti..., všechno má své meze!

Artur Meze se dají překročit. Tomu jste mě přece vždycky učili! Moc nad životem a smrtí, co mi může dát větší vládu? Objev prostý a geniální.

Evžen Nesmysl. Budu žít tak dlouho, jak budu chtít. Totiž, pardon, jak dlouho bude chtít... Kdo vlastně? Stomile, ty víš kdo?

Stomil Dejme tomu... příroda.

- Evžen Ano, ano. Příroda nebo osud.
- Artur Já!
- Evžen (vyskočí) Tak dost těch žertů!
- Artur A co když budu tvým osudem já, strýčku?
- Evžen Eleonoro, Stomile, co to má znamenat? To si tedy vyprošuju, je to váš syn!
- Eleonora Vidíš, Arturku? Polekal jsi strýčka, je celý bledý. Lež, Stomile, nevstávej, přinesu ti polštář.
- Artur Copak si myslíte, že bych se pouštěl do něčeho, co bych neměl krytý? Smrt ve vás vězí jako slavík v kleci a záleží jenom na mně, abych ho pustil ven. Tak co, pořád ještě si myslíte, že jsem utopista, mluvka, snílek?
- Evžen Hehe, Arturku, ty máš hlavičku, to se musí nechat! Jak on to má všechno chytře vymyšlené. Pěkně vás cvičí na té vaší univerzitě, jen co je pravda! Takového neukecáš. No, ale my jsme se tu zapovídali, a čas letí. Jistě, jistě, rád si někdy takhle zafilozofuju, zejména s mládeží, a vědecky. Ale už jsme si popovídali dost, vyčerpali jsme téma, přišel čas na něco konkrétního. Dost teorie, půjdeme se radši najíst. Viď, Eleonoro?
- Eleonora Já už to chtěla říct dávno, jenomže mě nepustíte ke slovu. Arture, dost! Slez dolů, nebo si zui boty!
- Artur Máš pravdu, strýčku, máš pravdu, přišel čas na něco konkrétního. Edo, ty můj hněvný anděli božské abstrakce, jsi připravený?
- Eda Samo, šéfe.
- Artur Tak se do něho děj.
- Evžen (ustupuje ke dveřím) Co chceš dělat?
- Artur Pro začátek odkrouhneme strýčka.
- Eleonora "Odkrouhneme" ... Fuj, takový vulgární výraz!

Stomil A zrovna teď, když mám tak vysoký tlak...

Evžen (běží ke dveřím) Proč zrovna mě?

(Eda se mu postaví do cesty)

Artur Teorie! Edo, ukaž mu, že se plete. Za koho mě máte, verbeží?

(Eda se postaví do cesty
Evženovi)

Evžen To není žádný systém, to je lumpárna!

Artur Edo, dej se do toho.

(Evžen utíká před Edou, který ho
honí jistými kočičími přískoky)

Evžen Co ode mě ten pochop chce? Ruce pryč!

Artur To není žádný pochop, to je rameno mého ducha.
Tělo mého slova.

Stomil (si škubá za límeček) Eleonoro, mně je špatně,
Eleonoro!

Eleonora Tatínek omdlel!

Evžen (na útěku) Šílenec! Zločinec!

Artur (vstane ze židle a zvedne ruku) Ne! Jen člověk,
který neustupuje před jedinou možností. Jsem
čistý jako příroda sama. Cítím se svobodný!
Svobodný!

Ála Arture...

Artur Počkej. Nejdřív musím spasit svět.

Ála Byla jsem ti s Edou nevěrná.

(Eda přestane pronásledovat
Evžena a dívá se na Artura a
Álu. Eleonora je zaměstnána
plácáním Stomila po tvářích
a podobnými zékroky)

Artur (nechá pomalu ruku klesnout, po chvíli) Cože?

Ála Já myslela, že ti na tom nezáleží. Vždyť si mě
bereš jen pro své zásady.

- Artur (usedne omráčen na židli) Kdy?
- Ála Dnes ráno.
- Artur (pro sebe) Dnes ráno...
- Ála Já myslím, že ti to nemusí vadit. Bylo to jen tak... Podívej, jsem připravená na svatbu. (Nasadí si závoj) Jak se ti líbím?
- Artur (neohrabaně slézá ze stolu, přidržuje se ho, jako poslepu) Počkej, počkej, jak to... Ty mně? Ty mně?
- Ála (nuceně, nenuceně) Zapomněla jsem ti to říct, byl jsi tak zaneprázdněný ... Můžeme už jít. Chceš, abych si vzala rukavice? Jsou mi trochu malé. Jsem dobře učesaná?
- Artur (řve) Mně?
- Ála (předstírá údiv) Ty ještě pořád mluvíš o tomto? Netušila jsem, že tě to bude tolik zajímat. Mluvme radši o něčem jiném.
- Artur (se zase pohrouží do sebe, motá se poslepu kolem stolu, působí dojmem, že veškeré jeho rozumové ovládní ztratilo kontakt s jeho tělem, které se chová mechanicky, ale nekoordinovaně. Mluví monotónně, sténavým, nářikavým hlasem) Jak jsi mohla... jak jsi mohla...
- Ála Říkal jsi, že mě potřebuješ jako spojení, pamatuješ? Pochopila jsem tě dobře? Hovořili jsme o všem možném, mluvil jsi moudře, že jsem tě obdivovala. To by Eda nedokázal.
- Artur (řve) Eda!
- Ála Eda - to je něco jiného.
- Artur (pláčtivě) Proč jsi mi to udělala?
- Ála Co je ti, zlato? Vážně jsem si byla jistá, že ti na tom nezáleží. Já se ti divím! Taková maličkost! Neměla jsem ti to říkat.
- Artur Ale proč...
- Ála Bože, ty jsi paličatý! No... měla jsem k tomu své důvody.

Artur (řve) Jaké?

Ála ... Radši o tom nebudeme mluvit. Unavuje tě to.

Artur Mluv!

Ála Já jenom tak trošičku...

Artur Dál! Jaké jsi měla důvody?

Ála (vyděšeně) Ale jen docela nepatrné...

Artur Dál!

Ála Nic ti neřeknu. Ty se hned urážíš.

Artur Bože!

Ála Jestli nechceš, nemusíme spolu mluvit. Copak je to moje vina?

Artur (jde k Stomilovi a Eleonoře) Proč mi všichni tak strašně ubližujete? Co jsem vám udělal? Mami, slyšelas to?

Eleonora Varovala jsem tě, Álo.

Artur (chytí Eleonoru za loket) Mami, řekni jí, že takhle to nejde. Udělej něco, pomoz mi, já už nemůžu, řekni jí... Proč ona se mnou takhle jedná, proč... (Pláče)

Eleonora (se mu vytrhne) Jdi pryč, ty troubo.

Artur (odstrčen se dopotácí doprostřed jeviště, říká plačtivě) Já jsem vás chtěl zachránit, už jsem byl blízko... A vy musíte všechno zkazit! Svět je zlý, zlý, zlý!

Ála Pojď ke mně, Arturku! (Přistoupí k němu) Chudáčku, je mi tě tak líto...

Artur (ji odstrčí) Mě? Líto? Ty si dovoluješ mě litovat? Nepotřebuju ničí soucit! Vy mě ještě neznáte, ale já vám ukážu! Nechtěli jste mou ideu, pošlapali jste mě, dobře! (Ale) Pošpinila jsi nejušlechtilejší záměr, jaký se kdy v dějinách zrodil, ty slepice! Jako bys byla slepá! Nevíš, koho jsi ztratila. A kvůli komu? Kvůli

komu? tomu debilovi, tomu oplzlému příznaku naší prohnilé doby! Odcházím, ale nenechám vás na zemi, nenechám. Stejně nevíte, proč žít. Kde je ten tvůj sladký amant? Kde je to shnilé břicho? Já ho vykuchám, to tvoje ranní ptáče! (Pobíhá zoufale po pokoji, hledá po hmetu na stole, na stolečcích i na pohovce) Revolver! Kde mám revolver? V tom zatraceném pořádku tady nemůžu nic najít. Mami, nevidělaš někde revolver?

(Eda se k němu plíží zezadu, vytáhne revolver zpod kabátu a s rozmachem udeří Artura pažbou do krku. Artur klesne na kolena. Eda odhodí zbraň, zkušeně mu tlačí hlavu k zemi, a když už má bezbranný Artur hlavu skoro na zemi, spojí si Eda ruce, vytáhne se na špičky a shora, jako sekýrou, udeří Artura ještě jednou do obnaženého krku a sám doseďne do dřepu. Artur klesne na všechny čtyři, čelem se dotkne podlahy. Pozor: tato scéna musí být naprosto realistická. Obě rány musí být provedeny tak, aby nebyla patrna divadelní fikce. Revolver může být z gumy, nebo třeba z perli, anebo ať si Artur vezme pod límec nějakou podložku, to je jedno, hlavně to nesmí dopadnout teatrálně)

- Ála (poklekne vedle Artura) Arture!
- Eleonora (poklekne z druhé strany) Arture, synáčku.
- Eda (odejde stranou, prohlíží si ruce, říká s údivem) Dal mi pěkně zabrat!
- Artur (pomalu, tiše, jako v nejvyšším úžasu) To je divné... všechno někam zmizelo.
- Ála Já nechtěla... To není pravda!
- Eda A hele!
- Artur (stále ještě s čelem na zemi, říká tiše) Já jsem tě měl rád, Álo...
- Ála Proč jsi mi to neřekl dřív?
- Eda Já tě mám rád, a ty spíš.
- Eleonora (běží k Stomilovi a cloumá s ním)

Probuď se, tvůj syn umírá!

Stomil (otevře oči) To mi tak ještě scházelo!
Copak mě ničeho nemůžete ušetřit? (S námahou
vstane a podpírán Eleonorou přistoupí k Arturovi)

(Artur uprostřed jeviště stále
ve stejné pozici. Eleonora,
Evžen a Stomil stojí nad ním.
Ála klečí. Eda se stranou po-
hodlně uvelebí v lenošce).

Artur (se sesuje na podlahu, řekne důrazně) Já jsem
chtěl! Já jsem chtěl!

(Pauza)

Ála (vstane z kleku, prohlásí věčně) Je mrtvý.

Evžen Třeba to tak pro něho bude lepší. Málem se stal
strýcovrahem.

Stomil Odpusťte mu, nebyl šťastný.

Evžen (velkomyslně) Nezlobím se na něj. Stejně už
mi nic neudělá.

Stomil Chtěl překonat lhostejnost a zglajchšalto-
vanost. Žil rozumem, ale příliš vášnivě.
Proto ho zabil cit, který zradila abstrakce.

Eda Myslel to dobře, ale byl trochu pruhas. Takoví
lidi mívají krátký život.

(Ostatní se k němu obracejí)

Stomil Mlč, ty kanálie, a opusť tento dům. Buď rád,
že od tebe nežádáme zúčtování!

Eda A proč bych teďka měl někam chodit? Říkám vám,
že von to myslel dobře. Já tu zůstanu.

Stomil Nač?

Eda Teď jsem konečně na řadě já. Teď budete poslou-
chat vy mě.

Stomil My? Tebe?

Eda A proč ne? Viděli jste, jakou mám tvrdou pěst, ne? Ale nebojte se, když budete jako pěny, když budete dávat bacha na to, co říkám, a nebudete vyskakovat, budete se se mnou mít docela dobře, uvidíte. Já jsem starej dobrák. Rád si zažertuju, rád se pobavím. Ale poslušnost bejt musí.

Evžen To jsme to dopracovali!

Eda Hele, mluvte se mnou zdvořilejc, jo? A zujte mi boty...

Evžen Podrobuju se násilí, ale v duchu jím budu pohrdat.

Eda Jen si klidně pohrdejte, ale koukejte mi zout ty boty. Tak pohyb, pohyb!

(Evžen poklekne a zuje Edovi boty)

Stomil Já myslel, že to mezilidské nám vládne a to lidské se nám za to mstí, a proto nás zabíjí. Ale teď vidím, že je to jen Eda.

Eleonora Třeba na tom nebudeme tak špatně, Stomile. Dietu ti jistě povolí.

Evžen (s botami v ruce) Vyčistit?

Eda Můžete je vodnýst. Stejně se du převlíknout. (Vstane a stáhne z Artura sako, oblékne si ho a prohlíží si sám sebe v zrcadle) Trochu malý, ale dá se to vydržet.

Stomil Pojd, Eleonoro. Jsme jen dva ubozí staří rodiče.

Eda Nechodit nikam daleko a čekat, až zavolám.

Eleonora Jdeš s námi, Álo?

Ála Ano. On mě měl rád. To už mi nikdo nevezme.

Stomil (pro sebe) Dejme tomu, že to byla láska.

Ála Říkal jste něco, tatínku?

Stomil Ale ne, nic.

(Eleonora a Stomil odejdou, držíce se podpaží. Ála za nimi. Eda se nakrucuje před zrcadlem, dělá všelijaké frajerské a vznešené ksichty, zaujímá různé pózy, vystrkuje dopředu dolní čelist, dává si ruce v bok atd. Evžen přejde přes jeviště s Edovými botami v ruce. Zastaví se nad Arturem)

Evžen Tak se mi zdá, Arturku, že už tě nikdo nepotřebuje. (Stojí nad Arturem a medituje)

(Eda odejde, ale hned se vrátí, nese magnetofon. Postaví ho na stůl a pustí. Ozve se - hned od začátku velmi pronikavě a hlasitě - tango "La Cumparsita", to a žádné jiné!)

Eda Pane Evžo, zatancujem si?

Evžen S vámi?... A víte, že rád? (Položí boty vedle Artura a nechá se Edou obejmout)

(Zaujmou správné postavení, čekají na takt, dají se do tance. Eda vede. Oba tančí. Evžen šedivý, důstojný, v černém žaketu, proužkovaných kalhotách s červeným karafiátem v knoflíkové dírcce. Eda v příliš malém Arturově saku, z krátkých rukávů mu vyčuhují masívní ruce, drží Evžena v pase. Tančí klasicky, se všemi figurami a kroky, jako na veřejném vystoupení. Tančí, dokud nespadne opona. Pak je ještě nějakou dobu slyšet "La Cumparsitu" z divadelních reproduktorů, přestože už se v hledišti rozsvěcuje světla)